

รายงานการวิจัย

เรื่อง

“การสร้างสรรค์ผลงานมารผจญในจิตรกรรมไทยร่วมสมัย”

“The creation of MaraVijaya in Thai contemporary Arts”

อภิชาติ เอี่ยมวิจารณ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

พ.ศ. 2561

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

(งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ปีงบประมาณ 2561)

กิตติกรรมประกาศ

ผลงานวิจัยสร้างสรรค์ เรื่อง “การสร้างสรรค์ผลงานมรดกในจิตรกรรมไทยร่วมสมัย” สำเร็จลุล่วงไปได้โดยสมบูรณ์ ด้วยความอนุเคราะห์อย่างสูงยิ่งจากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ทั้งในด้านงบประมาณการทำวิจัย และไว้วางใจให้โอกาสผู้วิจัยได้ แสดงศักยภาพในการพัฒนาองค์ความรู้ที่มีความถนัดเฉพาะด้าน นอกจากนี้ กราบขอบพระคุณไปยัง ครู อาจารย์ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ทางด้านศิลปะทุกแขนง มารดา บิดาผู้ให้ชีวิต และให้แง่คิดในการดำเนินชีวิตแก่ผู้วิจัย ตลอดจน ครอบครัวที่เป็นกำลังใจ จนสามารถสร้างสรรค์ผลงานอันทรงคุณค่าทางด้านศิลปะ อันจะเกิดประโยชน์ต่อผู้ศึกษา และนำพาสังคม ตลอดจนประเทศไทยชาติพัฒนาสืบไป ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงยิ่ง

อภิชาติ เอี่ยมวิจารณ์

มิถุนายน 2561

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

หัวข้อวิจัย	“การสร้างสรรค์ผลงานมารผจญในจิตรกรรมไทยร่วมสมัย”
ผู้ดำเนินการวิจัย	อภิชาติ เอี่ยมวิจารณ์
หน่วยงาน	หลักสูตรสาขาวิชาจิตรศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ปี พ.ศ.	2561

บทคัดย่อ

การวิจัยสร้างสรรค์เรื่อง “การสร้างสรรค์ผลงานมารผจญในจิตรกรรมไทยร่วมสมัย” มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมเทคนิคผสม เรื่องมารผจญในจิตรกรรมไทยร่วมสมัย 2) เพื่อสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมเทคนิคผสม เรื่องมารผจญในจิตรกรรมไทยร่วมสมัย ด้วยกรรมวิธีการ ใช้ปากกา หมึกจีน สีน้ำ และสีอะครีลิค สร้างร่องรอย ลายเส้น รูปทรงบนวัสดุ คือแผ่นกระดาษ และแผ่นไม้อัด 3) สร้างสุนทรียภาพในผลงานจิตรกรรมผสมจากความเชื่อและความศรัทธาที่มีต่อเรื่องราวพระสูตร ตอนมารผจญ

จากการดำเนินงานผลการวิจัยสร้างสรรค์เรื่อง “การสร้างสรรค์ผลงานมารผจญในจิตรกรรมไทยร่วมสมัย” พบว่า โครงสร้างส่วนรวม และรูปทรงที่ใช้แทนรูปทรงต่าง ๆ ในงานวิจัย ได้จากการศึกษาผลงานจิตรกรรมไทยในสมุดข่อยเรื่องมารผจญ งานจิตรกรรมฝาผนังเรื่องมารผจญ ที่ผู้วิจัยมีความเชื่อและความศรัทธาต่อเรื่องราวในพระสูตรตอนมารผจญ ในพุทธศาสนา ด้วยการพัฒนา ค้นคว้า ผัก ฝืน ทดลองสร้างรูปทรง และโครงสร้างส่วนรวมทั้งหมด จนเกิดรูปทรง ของสัญลักษณ์มารผจญในรูปแบบใหม่ รวมทั้งรูปทรงของพระพุทธรูป ตามจินตนาการ สร้างสรรค์เป็นผลงานจิตรกรรมไทยร่วมสมัยจำนวน 4 ชิ้น โดยการใช้เทคนิคทางจิตรกรรม คือ การวาดเส้นดินสอ ปากกา หมึกจีน สีน้ำ และสีอะครีลิค จนเกิดร่องรอยของเส้น น้ำหนัก พื้นผิว เป็นเทคนิค และกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานที่ผู้วิจัยเห็นว่าตรงตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ และเป็นส่วนสร้างให้เกิดคุณค่าทางความงาม สุนทรียศาสตร์ รวมทั้งสามารถกระตุ้นเตือน ให้แก่มิตรต่อผู้คนในสังคมปัจจุบัน ในการสร้างความดีงามให้แก่ตนเอง และต่อผู้อื่น ผ่านผลงานวิจัยทางศิลปะในเนื้อหา “การสร้างสรรค์ผลงานมารผจญในจิตรกรรมไทยร่วมสมัย” ได้

คำสำคัญ : ภาษาไทย จิตรกรรมเทคนิคผสม, มารผจญ, มารวิชัย, จิตรกรรมไทยร่วมสมัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

Research Title	Research on : “The creation of MaraVijaya in Thai contemporary Arts”
Researcher	Aphichart Eiamwichan
Organization	Humanities and Social Sciences Rajabhat Maha Sarakham University
Year	2018

ABSTRACT

The creative research on the title of “The creation of Mara Vijaya in Thai Contemporary Painting” aims 1.) to investigate the approach of mixed-technique painting creation on the title of “ Mara Vijaya in Thai Contemporary Painting. 2.) to create the mixed-technique painting on the title of “ Mara Vijaya in Thai Contemporary Painting” by using a pen, Chinese ink, the watercolor and acrylic color method in order to create the trace, the lines pattern, and the shape on the materials which are paper and plywood. 3.) to create aesthetics in mixed-painting from belief and faith towards Buddhawajana: Mara Vijaya part.

Regarding the creative research on the title of “The creation of Mara Vijaya in Thai Contemporary Painting” it revealed that the overview structure and the instead-shapes in this research were gained from the study of Thai painting by the Coe book on the title of “Mara Vijaya in Thai Contemporary Painting”. Moreover, the researcher strongly believes in Buddhawajana: Mara Vijara and also develops, explores, practices and experiments the overview structure until it occurs the new sign of Mara Vijaya shapes, imagined-Buddha shapes, and four creative Thai contemporary paintings. The painting technique is drawing by a pencil, pen, Chinese ink, watercolor, and acrylic color until it evidence by the lined trace and the texture. As can be seen, this study meets the objectives. Finally, this study creates the value aesthetics, and activates the viewpoint to the present society, self-value as well as others through the creative research “The Creation of Mara Vijaya in Thai Contemporary Painting”.

Keywords: Mixed painting, MaraVijaya, Thai contemporary Arts

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาคผนวก ก

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

รายละเอียดผลงานการสร้างสรรค์

ผลงานภาพร่างระยะก่อนผลงานวิจัย

1. ผลงานภาพร่างระยะก่อนผลงานวิจัยชิ้นที่ 1 ขนาด 21 x 29.7 เซนติเมตร	“มารวิชัย” เทคนิค วาดเส้นด้วยดินสอบนกระดาษ
2. ผลงานภาพร่างระยะก่อนผลงานวิจัยชิ้นที่ 2 ขนาด 55 x 78 เซนติเมตร	“พระแม่ธรณีบีบมวยผม” เทคนิค วาดเส้นด้วยดินสอบนกระดาษ
3. ผลงานภาพร่างระยะก่อนผลงานวิจัยชิ้นที่ 3 ขนาด 27.5 x 39 เซนติเมตร	“ฉัพพรรณรังสี” เทคนิค วาดเส้นด้วยดินสอบนกระดาษ
4. ผลงานภาพร่างระยะก่อนผลงานวิจัยชิ้นที่ 4 ขนาด 6 x 18 เซนติเมตร	“อัครสาวกเบื้องซ้าย” เทคนิค วาดเส้นด้วยดินสอบนกระดาษ
5. ผลงานภาพร่างระยะก่อนผลงานวิจัยชิ้นที่ 5 ขนาด 6 x 18 เซนติเมตร	“อัครสาวกเบื้องขวา” เทคนิค วาดเส้นด้วยดินสอบนกระดาษ
6. ผลงานภาพร่างระยะก่อนผลงานวิจัยชิ้นที่ 6 ขนาด 21 x 29.7 เซนติเมตร	“กระจงปฎิญาณหน้าขบ” เทคนิค วาดเส้นด้วยดินสอบนกระดาษ
7. ผลงานภาพร่างระยะก่อนผลงานวิจัยชิ้นที่ 7 ขนาด 21 x 42 เซนติเมตร	“หน้ากาล” เทคนิค ตัดเส้นพู่กันบนกระดาษ
8. ผลงานภาพร่างระยะก่อนผลงานวิจัยชิ้นที่ 8 ขนาด 21 x 42 เซนติเมตร	“มารพ่าย” เทคนิค ตัดเส้นด้วยพู่กันบนกระดาษ
9. ผลงานภาพร่างระยะก่อนผลงานวิจัยชิ้นที่ 9 ขนาด 27.5 x 39 เซนติเมตร	“มารผจญ” เทคนิค สีอะครีลิกบนกระดาษ

ผลงานวิจัย

1. ผลงานวิจัยชิ้นที่ 1 ขนาด 22 x 31 เซนติเมตร	“ภาวนาสมาธิ” เทคนิค วาดเส้นด้วยหมึกจีนบนกระดาษ
2. ผลงานวิจัยชิ้นที่ 2 ขนาด 22 x 31 เซนติเมตร	“ผจญมาร” เทคนิค วาดเส้นด้วยดินสอและสีอะครีลิก

3. ผลงานวิจัยชิ้นที่ 3

ขนาด 35 x 35 เซนติเมตร

บนกระดาษ

“มารพ่าย”

เทคนิค วาดเส้นด้วยหมึกจีนและสีอะครีลิค

บนแผ่นไม้อัด

4. ผลงานวิจัยชิ้นที่ 4

ขนาด 30 x 45 เซนติเมตร

“ปลงธรรมสังเวช”

เทคนิค สีอะครีลิคบนกระดาษ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ประวัติผู้วิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ นายอภิชาติ เอี่ยมวิจารณ์
 วันเกิด วันที่ 12 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2524
 สถานที่เกิด อ.ค่ายบางระจัน จ.สิงห์บุรี
 สถานที่อยู่ปัจจุบัน เลขที่ 80 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
 มหาสารคาม ถ.นครสวรรค์ ต.ตลาด อ.เมือง จ. มหาสารคาม 44000
 ตำแหน่งหน้าที่การงาน อาจารย์
 สถานที่ทำงานปัจจุบัน หลักสูตรสาขาวิชาจิตรศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
 มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2542 ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ป.ว.ช.) วิทยาลัยช่างศิลป์สุพรรณบุรี
 พ.ศ. 2547 ปริญญาศิลปบัณฑิต (ศ.บ.) สาขาวิชาศิลปไทย (เกียรตินิยมอันดับ 2)
 คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
 พ.ศ. 2551 ปริญญาศิลปมหาบัณฑิต (ศ.ม.) สาขาวิชาศิลปไทย
 คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ประวัติการวิจัย

พ.ศ. 2547 “นรก” Hell (ศิลปนิพนธ์)
 พ.ศ. 2551 “นรก” Inferno (วิทยานิพนธ์)
 พ.ศ. 2557 “ทศตภูมิ” ในงานจิตรกรรมไทยร่วมสมัย (หัวหน้าโครงการวิจัย,
 โครงการวิจัยเดี่ยว) เผยแพร่ – นิทรรศการผลงานสร้างสรรค์ศิลปกรรม
 คณาจารย์สาขาวิชาจิตรศิลป์ ณ หอศิลป์ต้นตาล จ.ขอนแก่น ปีที่แสดง พ.ศ.
 2556 แหล่งทุน : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
 พ.ศ. 2561 “การสร้างสรรค์ผลงานมารผจญในจิตรกรรมไทยร่วมสมัย”
 (หัวหน้าโครงการวิจัย, โครงการวิจัยเดี่ยว) เผยแพร่ – นิทรรศการผลงาน
 สร้างสรรค์ศิลปกรรมคณาจารย์สาขาวิชาจิตรศิลป์ ณ หอศิลป์จามจุรี
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีที่แสดง 2562 แหล่งทุน : มหาวิทยาลัยราชภัฏ
 มหาสารคาม

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
คำสำคัญ	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ง
Keywords	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญภาพ	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	2
ขอบเขตของการวิจัย.....	3
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้อง	5
ที่มาของแนวความคิดและแรงบันดาลใจ.....	5
เอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	9
จิตรกรรมไทยแบบประเพณี เรื่องมารผจญ.....	9
วิวัฒนาการของจิตรกรรมไทยร่วมสมัย.....	10
งานสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้อง.....	19
การศึกษาเทคนิคและกระบวนการที่ส่งเสริมงานวิจัยสร้างสรรค์.....	25
รูปแบบผลงานจะแสดงการสร้างสรรค์งานด้วยเทคนิคต่าง ๆ ดังนี้.....	25
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	26
การเก็บรวบรวมข้อมูลระยะที่ 1 ระยะของการหาข้อมูล.....	26
การเก็บรวบรวมข้อมูลระยะที่ 2 ระยะของการร่างแบบ.....	26
การเก็บรวบรวมข้อมูลระยะที่ 3 ระยะของการศึกษาภาพร่าง.....	28

	หน้า
การเก็บรวบรวมข้อมูลระยะที่ 4. ระยะของการศึกษาเทคนิค.....	31
การเก็บรวบรวมข้อมูลระยะที่ 5. ระยะของการสร้างงานจริง.....	33
ทัศนธาตุในการสร้างสรรค์ผลงานวิจัย.....	34
การสร้างสรรค์ผลงานวิจัย.....	35
การเตรียมวัสดุอุปกรณ์.....	36
การดำเนินงานสร้างสรรค์ภาพร่างความคิด (Sketch idea)	37
การดำเนินงานสร้างสรรค์ผลงานจริง.....	42
บทที่ 4 ผลการวิจัย	68
ผลของการศึกษาเนื้อหาสำคัญที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย.....	69
ผลการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ ด้านจิตรกรรมไทยร่วมสมัย.....	69
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	75
สรุปผลการวิจัย	75
อภิปรายผล	79
ข้อเสนอแนะ.....	82
บรรณานุกรม	84
ภาคผนวก ก	86
ประวัติผู้วิจัย	89

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้าที่
1. ภาพमारผจญ จิตรกรรมฝาผนัง ผนังด้านตรงข้ามพระประธานส่วนด้านบน ในพระอุโบสถวัดทองธรรมชาติ	7
2. ภาพमारผจญ จิตรกรรมฝาผนัง ผนังด้านตรงข้ามพระประธานส่วนด้านบน ในพระอุโบสถวัดทองธรรมชาติ	7
3. ภาพमारผจญ จิตรกรรมฝาผนัง ผนังด้านตรงข้ามพระประธานส่วนด้านบน ในพระอุโบสถวัดทองธรรมชาติ	7
4. ภาพमारผจญ จิตรกรรมฝาผนัง ผนังด้านตรงข้ามพระประธานส่วนด้านบน ในพระ อุโบสถวัดสุวรรณาราม	8
5. ภาพमारผจญ จิตรกรรมฝาผนัง ผนังด้านตรงข้ามพระประธานส่วนด้านบน ในพระ อุโบสถวัดสุวรรณาราม	8
6. ภาพเทพชุมนุม จิตรกรรมฝาผนังสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย สกลุช่างเมือง เพชรบุรี วัดใหญ่สุวรรณาราม	11
7. ภาพเทพชุมนุม จิตรกรรมฝาผนังสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย สกลุช่างเมือง เพชรบุรี วัดใหญ่สุวรรณาราม	12
8. ภาพमारผจญ จิตรกรรมฝาผนังสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย สกลุช่างเมืองเพชรบุรี วัดใหญ่สุวรรณาราม	12
9. ภาพमारผจญ จิตรกรรมฝาผนังสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย สกลุช่างเมืองเพชรบุรี วัดใหญ่สุวรรณาราม	13
10. ภาพमारผจญ จิตรกรรมฝาผนังสมัยอยุธยาตอนปลาย วัดช่องนนทรี กรุงเทพฯ	13
11. ภาพमारผจญ จิตรกรรมฝาผนังสมัยอยุธยาตอนปลาย วัดช่องนนทรี กรุงเทพฯ	14
12. ภาพमारผจญ จิตรกรรมฝาผนังสมัยอยุธยาตอนปลาย วัดช่องนนทรี กรุงเทพฯ	14
13. ภาพमारผจญ จิตรกรรมฝาผนังสมัยอยุธยาตอนปลาย วัดช่องนนทรี กรุงเทพฯ	15
14. ภาพमारผจญ จิตรกรรมฝาผนังสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น วัดคงคาราม กรุงเทพฯ ...	15
15. ภาพमारผจญ จิตรกรรมฝาผนังสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น วัดคงคาราม กรุงเทพฯ ...	16
16. ภาพमारผจญ จิตรกรรมฝาผนังสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น วัดสระเกศราช วรมหาวิหาร กรุงเทพฯ	16
17. ภาพमारผจญ จิตรกรรมฝาผนังสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น วัดดุสิตาราม กรุงเทพฯ ..	17
18. ภาพเขียน "พระพุทธรเจ้าทรงบำเพ็ญทุกรกิริยา" ประเทือง เอ็มเจริญ	17
19. ภาพमारผจญ จิตรกรรมฝาผนังสมัยรัตนโกสินทร์. ในรัชการที่ 9 วัดพุทธปทีป	18

ภาพที่	หน้าที่
20. ภาพมารผจญ จิตรกรรมฝาผนังสมัยรัตนโกสินทร์. ในรัชการที่ 9 วัดพุทธปทีป	18
21. ผลงานจิตรกรรมของ ถวัลย์ ดัชนี.....	20
22. ผลงานจิตรกรรมของ ถวัลย์ ดัชนี.....	22
23. ผลงานจิตรกรรม มาร โดย เนติ พิเคราะห์.....	24
24. ผลงานจิตรกรรม มาร โดย เนติ พิเคราะห์.....	24
25. ภาพร่างรายเส้นด้วยดินสอลงบนกระดาษ.....	27
26. ภาพร่างรายเส้นด้วยดินสอลงบนกระดาษ.....	28
27. ภาพร่างรายเส้นด้วยดินสอลงบนกระดาษ.....	28
28. ภาพร่างรายเส้นลวดลายไทยบนกระดาษ ที่มีการลงน้ำหนักอ่อน แก่.....	30
29. ภาพร่างรายเส้นลวดลายไทยบนกระดาษ ที่มีการลงน้ำหนักอ่อน แก่.....	30
30. ภาพร่างรายเส้นเหล่าห่มุมารด้วยปากกาที่มีการลงน้ำหนักอ่อน แก่ ด้วยหมึกจีน และการ ใช้สีน้ำอะครีลิคสีแดงวาดลงไปบนส่วนของพื้นหลัง	32
31. ภาพร่างลายเส้นด้วยดินสอเพื่อให้เกิดลักษณะเคลื่อนไหว และภาพร่างลายเส้นเหล่าห่มุมารด้วยปากกาที่มีการลงน้ำหนักอ่อน แก่ และการใช้สีน้ำอะครีลิคสีแดงวาดลงไปบน ส่วนของพื้นหลัง.....	32
32. ภาพร่างลายเส้นด้วยดินสอเพื่อให้เกิดลักษณะเคลื่อนไหว และภาพร่างลายเส้นเหล่าห่มุมารด้วยปากกาที่มีการลงน้ำหนักอ่อน แก่ และการใช้สีน้ำอะครีลิคสีแดงวาดลงไปบน ส่วนของพื้นหลัง.....	32
33. ภาพผลงานจริง.....	33
34. ภาพผลงานจริง.....	34
35. ภาพวัสดุ อุปกรณ์ ที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานวิจัย.....	36
36. ภาพวัสดุ อุปกรณ์ ที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานวิจัย.....	37
37. ภาพวัสดุ อุปกรณ์ ที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานวิจัย.....	37
38. ภาพร่างความคิดขั้นที่ 1.....	38
39. ภาพร่างความคิดขั้นที่ 2.....	38
40. ภาพร่างความคิดขั้นที่ 3.....	39
41. ภาพร่างความคิดขั้นที่ 4.....	39
42. ภาพร่างความคิดขั้นที่ 5.....	40
43. ภาพร่างความคิดขั้นที่ 6.....	40
44. ภาพร่างความคิดขั้นที่ 7.....	41
45. ภาพร่างความคิดขั้นที่ 8.....	41

ภาพที่	หน้าที่
46. ภาพร่างความคิดขึ้นที่ 9.....	42
47. ภาพการร่างภาพด้วยดินสอในขั้นตอนที่ 1.....	44
48. ภาพการร่างภาพด้วยดินสอในขั้นตอนที่ 1.....	44
49. ภาพการลงน้ำหนัก ขาว เทา ดำบนรูปร่าง รูปทรงของพระพุทธรเจ้าด้วยหมึกจีน ในขั้นตอนที่ 2.....	45
50. ภาพการลงน้ำหนัก ขาว เทา ดำบนรูปร่าง รูปทรงของลวดลายไทยต่าง ๆ ด้วยหมึก จีน ในขั้นตอนที่ 2.....	45
51. ภาพการลงสีพื้นหลังของภาพในขั้นตอนที่ 3.....	46
52. ภาพการลงสีพื้นหลังของภาพในขั้นตอนที่ 3.....	46
53. ภาพการเน้นส่วนต่าง ๆ ของภาพด้วยการตัดเส้นในขั้นตอนที่ 4.....	47
54. ภาพการเน้นส่วนต่าง ๆ ของภาพด้วยการตัดเส้นในขั้นตอนที่ 4.....	47
55. ภาพสมบูรณ์ผลงานวิจัยขึ้นที่ 1.....	48
56. ภาพการร่างภาพด้วยดินสอในขั้นตอนที่ 1.....	50
57. ภาพการร่างภาพด้วยดินสอในขั้นตอนที่ 1.....	50
58. ภาพการลงน้ำหนักขาว เทา ดำบนรูปร่าง รูปทรงของพระพุทธรเจ้า.....	51
59. ภาพการลงน้ำหนักขาว เทา ดำบนรูปร่าง รูปทรงของพระพุทธรเจ้าด้วยดินสอ EE ในขั้นตอนที่ 2.....	51
60. ภาพการลงน้ำหนักขาว เทา ดำบนรูปร่าง รูปทรงของพระพุทธรเจ้าด้วยดินสอ EE ในขั้นตอนที่ 2.....	51
61. ภาพบรรยากาศพื้นหลังในภาพในส่วนตรงกลางหลังรูปพระพุทธรเจ้า ลงสีพื้นหลัง ของภาพด้วยสีอะคริลิคสีทอง ในขั้นตอนที่ 3.....	52
62. ภาพการวาดเส้นลงน้ำหนักไปบนรูปร่าง รูปทรงของเหล่าหม่อมมารด้วยปากกาสีน้ำ เงิน ในขั้นตอนที่ 4.....	52
63. ภาพการวาดเส้นลงน้ำหนักไปบนรูปร่าง รูปทรงของเหล่าหม่อมมารด้วยปากกาสีน้ำ เงิน ในขั้นตอนที่ 4.....	52
64. ภาพการการลงสีพื้นหลังของภาพด้วยสีแดงไล่น้ำหนักจากแดงเข้ม ไปอ่อน ตาม แนวของเส้นปากกาที่ได้ร่างไว้บนพื้นหลังในขั้นตอนที่ 5.....	53
65. ภาพการการลงสีพื้นหลังของภาพด้วยสีแดงไล่น้ำหนักจากแดงเข้ม ไปอ่อน ตาม แนวของเส้นปากกาที่ได้ร่างไว้บนพื้นหลังในขั้นตอนที่ 5.....	53
66. ภาพสมบูรณ์ของผลงานวิจัยขึ้นที่ 2.....	54
67. ภาพการสร้างชิ้นงานด้วยไม้อัด ในขั้นตอนที่ 1.....	56

ภาพที่	หน้าที่
68. ภาพการลงสีพื้นหลัง เพื่อสร้างบรรยากาศโดยรวมของภาพ ในขั้นตอนที่ 2.....	56
69. ภาพการใช้ดินสอ และปากกาในการร่างภาพ ในขั้นตอนที่ 3.....	57
70. ภาพการใช้ดินสอ และปากกาในการร่างภาพ ในขั้นตอนที่ 3.....	57
71. ภาพการลงน้ำหนักของรูปร่าง รูปทรงของเหล่าหมีมารต่าง ๆ ในขั้นตอนที่ 4.....	58
72. ภาพการลงน้ำหนักของรูปร่าง รูปทรงของเหล่าหมีมารต่าง ๆ ในขั้นตอนที่ 4.....	58
73. ภาพการใช้สีเน้นบางส่วนให้เกิดระยะ ในขั้นตอนที่ 5.....	59
74. ภาพการใช้สีเน้นบางส่วนให้เกิดระยะ ในขั้นตอนที่ 5.....	59
75. ภาพสมบูรณ์ของผลงานวิจัยชิ้นที่ 3.....	60
76. ภาพการใช้ดินสอ และปากกาในการร่างภาพ ในขั้นตอนที่ 1.....	62
77. ภาพการใช้ดินสอ และปากกาในการร่างภาพ ในขั้นตอนที่ 1.....	63
78. ภาพการลงน้ำหนักของรูปร่าง รูปทรงของพระพุทธเจ้า พระฉัพพรรณรังสี เรือน ไทย ในขั้นตอนที่ 2.....	63
79. ภาพการลงน้ำหนักของรูปร่าง รูปทรงของพระพุทธเจ้า พระฉัพพรรณรังสี เรือน ไทย ในขั้นตอนที่ 2.....	64
80. ภาพการลงสีพื้นหลังของภาพ ในขั้นตอนที่ 3.....	64
81. ภาพการลงสีพื้นหลังของภาพ ในขั้นตอนที่ 3.....	65
82. ภาพการลงสีพื้นหลังของภาพ ในขั้นตอนที่ 3.....	65
83. ภาพการเน้นส่วนต่าง ๆ ของภาพ ด้วยการตัดเส้น ในขั้นตอนที่ 4.....	66
84. ภาพการเน้นส่วนต่าง ๆ ของภาพ ด้วยการตัดเส้น ในขั้นตอนที่ 4.....	66
85. ภาพสมบูรณ์ของผลงานวิจัยชิ้นที่ 4.....	67

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

หลักคำสอนในพระพุทธศาสนานั้นเป็นคำสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้คนกระทำคุณงามความดีต่อตนเองและผู้อื่น การกระทำคุณงามความดีนั้น ตามหลักคตินิยมในศาสนาพุทธมีขั้นตอน และระดับชั้นเป็นขั้นตอนจากระดับพื้นฐาน ระดับกลาง จนกระทั่งถึงระดับสูงสุด เมื่อเรากระทำคุณงามความดี ผลของคุณงามความดีก็จะสนองคืนมายังผู้กระทำเป็นความสุขกาย สบายใจ ซึ่งความดีที่สนองตอบกลับมายังผู้กระทำนั้นก็จะมีระดับชั้นมากขึ้นตามเหตุปัจจัยดังที่กล่าวมาในข้างต้น

หลักคำสอนในศาสนาพุทธ ตามที่มีบันทึกในคัมภีร์ทางศาสนา หรือที่เรียกว่า พระไตรปิฎก พระไตรปิฎก เป็นคัมภีร์ที่บันทึกคำสอนของพระพุทธเจ้าสมณโคดม ไตรปิฎก แปลว่า ตะกร้า 3 ใบ เพราะเนื้อหาแบ่งเป็น 3 หมวดใหญ่ ๆ คือ

1. พระวินัยปิฎก ว่าด้วยพระวินัยสิกขาบทต่าง ๆ ของภิกษุและภิกษุณี
2. พระสุตตันตปิฎก ว่าด้วยพระสูตรซึ่งเป็นพระธรรมเทศนาของพระโคตมพุทธเจ้าและพระอรหันต์สาวก ที่แสดงแก่บุคคลต่างชั้นวรรณะและการศึกษา ต่างกรรมต่างวาระกัน มีทั้งที่เป็นร้อยแก้วและร้อยกรอง
3. พระอภิธรรมปิฎก ว่าด้วยพระอภิธรรมหรือปรมัตถธรรม ซึ่งเป็นธรรมะชั้นสูง อธิบายด้วยหลักวิชาล้วน ๆ โดยไม่อ้างอิงเหตุการณ์และบุคคล

คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าในยุคแรกเรียกว่าพระธรรมวินัย จนกระทั่งการสังคายนาครั้งที่ 3 จึงแยกเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับ ปรมัตถธรรมออกมาเป็นอีกหมวดหนึ่งเรียกว่าพระอภิธรรมปิฎก

ผู้วิจัยมีความประทับใจในเนื้อหาของพระสุตตันตปิฎก ว่าด้วยพระสูตรคือ เรื่องราวพุทธประวัติตอนต่างๆ และนิทานชาดก ที่พระพุทธเจ้าทรงใช้สอนพุทธบริษัท 4 โดยเฉพาะพระสูตรที่ว่าด้วยเรื่องพุทธประวัติตอน มารผจญ คือช่วงเวลาก่อนที่พระพุทธเจ้าจะตรัสรู้ อนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ จึงได้เลือกเรื่องราวในตอนนี้อาทำงานวิจัยสร้างสรรค์ ในความหมายของคำว่ามารผจญนั้น หมายถึง มารยกทัพมารบ มารที่ยกทัพมาขัดขวางการบำเพ็ญเพียรของพระมหาโพธิสัตว์ ขัดขวางการตรัสรู้

งานจิตรกรรมไทยในอดีต มีการเขียนเรื่องราวของพุทธประวัติตอนต่างๆ ไว้ตามผนังของสถาปัตยกรรมทางศาสนา เช่น พระอุโบสถ วิหาร หอไตร หอระฆัง ฯลฯ เป็นต้น ซึ่งการถ่ายทอดคำสอนทางศาสนาเป็นภาพผลงานจิตรกรรมนั้นเป็นประโยชน์ต่อการเผยแพร่ศาสนาอีกรูปแบบหนึ่งที่สามารถทำให้ประชาชนทั่วไป หรือระดับชาวบ้านเข้าใจได้โดยง่าย ในอดีตเมื่อพระแสดงธรรมเทศนาให้ชาวบ้านฟัง เนื่องด้วยสมัยนั้นการศึกษายังไม่ดีเท่าที่ควร ชาวบ้านโดยทั่วไปนั้นที่สามารถอ่านออกเขียนได้มีน้อย เวลาที่พระแสดงพระธรรมเทศนาแต่เพียงคำพูดอย่างเดียวจึงไม่เกิดความน่าสนใจเท่าใดนัก จะเป็นการน่าเบื่อเสียด้วยซ้ำ และก็ยากต่อการจดจำ จึงมีการเขียนเป็นภาพพุทธประวัติตอนต่างๆ ไว้บนผนังโบสถ์ เมื่อพระแสดงธรรมก็ใช้อธิบายภาพวาดบนผนังประกอบไปด้วย ชาวบ้านก็เกิดความเข้าใจได้โดยง่าย งานจิตรกรรมฝาผนังจึงเป็นการรักษาคำสอนทางศาสนาด้วยงานศิลปกรรม ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า เรื่องราวพุทธประวัติ ตอนต่างๆ มีคติธรรม และหลักธรรมคำสอนควรค่าต่อการนำมาทำเป็นงานวิจัยสร้างสรรค์ทางศิลปะ เพื่อสืบทอด ถ่ายทอด องค์ความรู้ทางด้านศิลปะที่เกี่ยวข้องกับศาสนาพุทธ และคุณค่าความงามทางสุนทรียศาสตร์ ให้ดำรง คงอยู่ โดยผู้วิจัยเลือกนำเรื่องราวพุทธประวัติ ตอนมารผจญ ที่มีหลักธรรมที่ลึกซึ้งแฝงอยู่หลายระดับด้วยกัน และมีความเห็นว่ามีแนวโน้มจะเกิดประโยชน์ต่อความศรัทธาของพุทธศาสนิกชนในวงกว้างต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางของการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมเทคนิคผสม เรื่องมารผจญในจิตรกรรมไทยร่วมสมัย
2. เพื่อสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมเทคนิคผสม เรื่องมารผจญในจิตรกรรมไทยไทยร่วมสมัย ด้วยกรรมวิธีการใช้ปากกา หมึกจีน สีน้ำ และสีอะครีลิค สร้างร่องรอย ลายเส้น รูปทรงบนวัสดุ คือแผ่นกระดาษ และแผ่นไม้อัด
3. สร้างสุนทรียภาพในผลงานจิตรกรรมเทคนิคผสม จากความเชื่อ และความศรัทธาที่มีต่อเรื่องราวพระสูตร ตอนมารผจญ ในพุทธศาสนา

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาและสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมไทยร่วมสมัย ลักษณะ 2 มิติ รูปแบบกึ่งนามธรรม (Semi-Abstract Form) เรื่อง “การสร้างสรรค์ผลงานมารผจญในจิตรกรรมไทยร่วมสมัย” จำนวน 4 ชั้น โดยอยู่ภายใต้ขอบเขตสำคัญ มีอยู่ด้วยกัน 3 ประการ ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

- 1.1 แนวทางการสร้างสรรค์งานจิตรกรรมผสม เรื่องมารผจญในจิตรกรรมไทยร่วมสมัย
- 1.2 ขั้นตอนการสร้างสรรค์ผลงาน
- 1.3 สุนทรียภาพในผลงานจิตรกรรมผสม เรื่องมารผจญในจิตรกรรมไทยร่วมสมัย

2. ขอบเขตด้านข้อมูล

- 2.1 ศึกษาข้อมูลการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรม และศึกษาเทคนิคการระบายสีน้ำ ปากกา หมึกจีน และสีอะครีลิค
- 2.2 สร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมผสม รูปแบบกึ่งเหมือนจริง จำนวน 4 ชั้น

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. จิตรกรรมเทคนิคผสม หมายถึง การเขียนโดยใช้สีหรือวัสดุใดๆ ก็ตามโดยใช้เทคนิคมากกว่า 2 วิธีขึ้นไปในการเขียนภาพหนึ่งภาพ เช่น การเขียนภาพคนเหมือน (Portrait) ด้วยเทคนิควาดเส้นด้วยดินสอ ผสมกับการใช้สีน้ำ และการใช้หมึกจีน ในหนึ่งชิ้นงาน เป็นต้น
2. มารผจญ หมายถึง มารยกทัพมารบ มารที่ยกทัพมาขัดขวางการบำเพ็ญเพียรของพระพุทธเจ้า โดยปริยายหมายความว่า ขัดขวางไม่สำเร็จประโยชน์
3. มารวิชัย หมายถึง ชื่อพระพุทธรูปปางหนึ่ง อยู่ในพระอิริยาบถนั่งขัดสมาธิ พระหัตถ์ซ้ายหงายวางบนพระเพลา พระหัตถ์ขวาวางคว่ำลงที่พระชานุ นิ้วพระหัตถ์ชี้ลงที่พื้นธรณีในคราวที่พระองค์ทรงเอาชนะมารได้ ว่า พระปางมารวิชัย พระปางชนะมาร หรือ พระปางสะดุ้งมาร

4. จิตรกรรมไทยร่วมสมัย หมายถึงศิลปะประเภทหนึ่งในทัศนศิลป์เกี่ยวกับการเขียนภาพวาดภาพ รูปถ่ายที่เขียนหรือวาดขึ้นซึ่งมีลักษณะ หรือรูปแบบไทย ซึ่งสร้างสรรค์ขึ้น ณ ช่วงเวลาสมัยปัจจุบัน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. มีความรู้ความเข้าใจในแนวทางของการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมเทคนิคผสม เรื่อง “มารผจญในจิตรกรรมไทยร่วมสมัย”
2. ได้สร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมเทคนิคผสม เรื่อง “มารผจญในจิตรกรรมไทยร่วมสมัย” จำนวน 4 ชิ้น
3. ได้สร้างสุนทรียภาพในผลงานจิตรกรรมเทคนิคผสม เรื่อง “มารผจญในจิตรกรรมไทยร่วมสมัย”
4. ได้นำเสนอผลงานสร้างสรรค์ต่อสาธารณชน

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้อง

แนวความคิดและแรงบันดาลใจ

ในประวัติศาสตร์ทางศิลปะของชนชาติไทย ศาสนาต่างๆที่ได้เผยแพร่เข้ามายังดินแดนที่เป็นประเทศไทยปัจจุบัน ศาสนาต่างๆที่ได้เผยแพร่เข้ามานั้นล้วนเป็นแรงบันดาลใจให้เกิดศิลปะวัตถุ และศิลปะวัฒนธรรมต่างๆ ตามมา ศาสนาพุทธเป็นศาสนาหนึ่ง ที่มีการสอนหลักปฏิบัติทางศาสนาผ่านนักบวช หรือที่เรียกว่าพระภิกษุ เมื่อภิกษุสอนกล่าวธรรมะด้วยการพูดแต่เพียงอย่างเดียว การจดจำและเข้าใจได้ในครั้งแรกที่ฟังนั้นเป็นไปได้ยาก จึงมีการบันทึกเป็นอักษรภาษาในท้องถิ่นนั้นๆ เพื่อเป็นการค้นคว้าศึกษาเรียนรู้ย้อนหลังได้ นอกจากบันทึกเป็นอักษรภาษาแล้ว ยังมีการบันทึกอีกรูปแบบหนึ่งคือการ สร้างสรรค์เป็นผลงานศิลปะประเภทต่างๆ เพื่อที่จะอธิบายหลักธรรมในศาสนาด้วยรูปแบบศิลปะวัตถุ เช่น วัด สถาปัตยกรรมทางศาสนา ประติมากรรมทางศาสนาต่างๆ รวมถึงงานจิตรกรรมฝาผนังประดับอาคารโบสถ์ หรือวิหาร เมื่อพุทธศาสนิกชนมาปฏิบัติศาสนกิจที่วัดก็จะได้สัมผัสคำสอนทางศาสนาผ่านศิลปกรรมและศิลปะวัตถุขึ้นไปในตัวด้วยเช่นกัน

ภาพเขียนในงานจิตรกรรมฝาผนังไทยโบราณนั้น ช่างเขียนจะถ่ายทอดเรื่องราวเนื้อหาพุทธประวัติจากพระสูตรตอนต่างๆ ความเชื่อเรื่องไตรภูมิ นรก-สวรรค์ แต่เรื่องที่นิยมเขียนกันมากที่สุดคือเรื่องมารผจญ และไตรภูมิ แต่ช่างเขียนก็จะแสดงภาพที่สะท้อนบางส่วนของวิถีชีวิตและสภาพแวดล้อมในสังคมไทยยุคนั้นลงไปด้วย ยกตัวอย่างเช่น ภาพเหล่าหม่อมมารที่มารผจญพระพุทธเจ้าในจิตรกรรมฝาผนังวัดทองธรรมชาติ และวัดสุวรรณาราม มีหน้าตารูปร่างกับการแต่งกายเป็นฝรั่งชาวต่างชาติ และมีหน้าตากับการแต่งกายเป็นชาวจีน เป็นต้น แสดงให้เห็นถึงการเข้ามาในสังคมไทยของชาวตะวันตกและชาวจีน ทำให้เห็นภาพวิถีชีวิตของสังคมกรุงเทพฯ ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

ในส่วนการค้นคว้าผลงานวิจัยเรื่อง “การสร้างสรรค์ผลงานมารผจญในจิตรกรรมไทยร่วมสมัย” ได้รับแนวความคิดและความบันดาลใจด้านเนื้อหาจากจิตรกรรมฝาผนังในพระอุโบสถสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น เช่น จิตรกรรมฝาผนังวัดทองธรรมชาติ และวัดสุวรรณาราม โดยการศึกษาจากภาพที่ปรากฏ การวางโครงสร้างขององค์ประกอบศิลป์ของช่างเขียนโบราณ และการเล่าเรื่องต่างๆ

ด้วยเทคนิคทางจิตรกรรมไทยแบบประเพณี อีกทั้งผู้วิจัยยังได้ศึกษาค้นคว้าโดยการอ่านจากหนังสือใน เนื้อหาเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับ การสร้างสรรค์ผลงานมารผจญในจิตรกรรมไทยร่วมสมัย เช่น การสร้าง พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ จิตรกรรมฝาผนังแบบไทยและแบบพม่า ในศตวรรษที่ 17-19, จิตรกรรมก่อนสมัยกรุงรัตนโกสินทร์, ชาวต่างชาติในฉากมารผจญในจิตรกรรมฝาผนังในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น, สีของลายพันธุ์พฤกษาในงานจิตรกรรมไทย, มารผจญในงานจิตรกรรมของ ถวัลย์ ดัชนี เป็นต้น เพื่อส่งเสริม ความรู้ ความเข้าใจ ในลักษณะแบบแผนการสร้างสรรคงานจิตรกรรมไทยเรื่องมารผจญ ที่ยังช่วย กระตุ้นเร้าความรู้สึกนึกคิดกับจินตนาการในการสร้างสรรค์ผลงานของผู้วิจัย จากเรื่องราวมารผจญใน งานจิตรกรรมไทยในลักษณะต่างๆ การศึกษาด้านรูปแบบจากจิตรกรรมฝาผนังในพระอุโบสถวัดทองธรรมชาติ วัดสุพรรณาราม ที่มีการเขียนเล่าเรื่องราวของภาพพุทธประวัติตอนมารผจญ โดยการ สอดแทรกสัญลักษณ์ต่างๆในความเป็นร่วมสมัยในยุครัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้น เป็นส่วนบันดาลใจให้ ผู้วิจัยนำเรื่องราวพุทธประวัติตอนมารผจญที่มีการแทรกธรรมะที่ลึกซึ้ง มาถ่ายทอดเป็นผลงาน สร้างสรรคจิตรกรรมไทยร่วมสมัยด้วยการวาดเส้นบนกระดาษ ผสมเทคนิคทางจิตรกรรมไทยร่วมสมัย เป็นรูปร่างพระพุทเจ้า ลวดลายดอกไม้ และลวดลายไทย ด้วยการใช้เทคนิควาดเส้นด้วยดินสอ ปากกา หมึกจีน สีน้ำพลาสติก และสีอะครีลิค พัฒนารูปแบบสร้างสรรค์เป็นงานทัศนศิลป์ เพื่อ ถ่ายทอดความคิด ความรู้สึกของผู้วิจัย ที่แสดงถึง ความศรัทธา ที่มีต่อพุทธศาสนา และเป็นการบันทึก เผยแพร่หลักธรรมคำสอนในรูปแบบทางศิลปะร่วมสมัย

ผู้วิจัยอาศัยโครงสร้างของงานจิตรกรรมฝาผนังตามแหล่งศาสนสถานของไทยจากวัดต่างๆ อาทิเช่น จิตรกรรมฝาผนังในพระอุโบสถวัดทองธรรมชาติ วัดสุพรรณาราม ฯลฯ มาเป็นโครงสร้างภาพ งานบางส่วน

ภาพที่ 1 และ 2 ภาพมารผจญ จิตรกรรมฝาผนัง ผนังด้านตรงข้ามพระประธานส่วนด้านบน ในพระอุโบสถวัดทองธรรมชาติ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJ

ภาพที่ 3 ภาพมารผจญ จิตรกรรมฝาผนัง ผนังด้านตรงข้ามพระประธานส่วนด้านบน ในพระอุโบสถวัดทองธรรมชาติ

ภาพที่ 4 ภาพมารผจญ จิตรกรรมฝาผนัง ผนังด้านตรงข้ามพระประธานส่วนด้านบน ในพระอุโบสถ
วัดสุวรรณาราม

ภาพที่ 5 ภาพมารผจญ จิตรกรรมฝาผนัง ผนังด้านตรงข้ามพระประธานส่วนด้านบน ในพระอุโบสถวัด
สุวรรณาราม

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

จิตรกรรมไทยแบบประเพณี เรื่องมารผจญ

จิตรกรรมฝาผนังในสมัยอยุธยา

1. รูปแบบของจิตรกรรมฝาผนังในสมัยอยุธยา

หทัยวรรณ ช่างประดิษฐ์ (2549, หน้า 4) กล่าวถึงแนวการเขียนภาพไว้ว่า จิตรกรรมฝาผนังในสมัยอยุธยา เมื่อระยะแรกนั้นมีความเกี่ยวข้องกับจิตรกรรมที่สุโขทัยทำ ขึ้นก่อนเล็กน้อย ส่วนใหญ่จิตรกรรมในระยะแรกที่เขียนขึ้นในปลายพุทธศตวรรษที่ ๑๙ มักเขียนไว้ประดับคูหาปราสาท หรือกรุปรางค์ เช่น ภายในกรุปรางค์วัดราชบูรณะ พระนครศรีอยุธยา นอกจากนี้ยังมีเขียนไว้ในสมุดข่อยด้วยเช่นกัน การติดต่อค้าขายกับจีน ทำให้อิทธิพลจีนได้เข้ามา ปะปนอยู่ในจิตรกรรมสมัยอยุธยา โดยเฉพาะในส่วนประกอบ เช่น ลวดลายประดับต่าง ๆ ยกเว้น จิตรกรรมผนังกรุชั้นบนด้านทิศตะวันออกและทิศใต้ ของปราสาทวัดราชบูรณะ ซึ่งเขียนเรื่องราวด้วย ฝีแปรงอย่างจีน รวมทั้งตัวอักษรจีนซึ่งยังไม่มีใครสามารถอ่านออก แต่จากลักษณะของภาพ จิตรกรรมชวนให้คิดว่าน่าจะเป็นฝีมือช่างชาวจีน^๒ แต่อย่างไรก็ตามแม้ว่าจะมีลักษณะของอิทธิพล ศิลปะจีน แต่ช่างกรุงศรีอยุธยาได้พัฒนาจิตรกรรมไทยจนมีเอกลักษณ์เป็นของตัวเองอย่างเด่นชัด

2. รูปแบบการเขียนภาพเรื่องพุทธประวัติ ตอนมารผจญ สมัยรัตนโกสินทร์

หทัยวรรณ ช่างประดิษฐ์ (2549, หน้า 2 ข้อที่ 1) จิตรกรรมฝาผนังสมัยรัตนโกสินทร์ ตอนต้น เรื่องพุทธประวัติตอนมารผจญ น่าจะได้รับ การสืบทอดมาจากสมัยอยุธยาตอนปลายทั้งคติ และรูปแบบการวาดจิตรกรรม แต่เมื่อได้ทำการศึกษา พบว่า รูปแบบการวาดภาพชาวต่างชาติระหว่าง สมัยอยุธยาตอนปลายกับสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น มีความแตกต่างกัน เช่น การแต่งกาย เชื้อชาติต่าง ๆ ที่เข้ามา อากัปกริยาในภาพจิตรกรรม สิ่งที่แตกต่างกันเหล่านี้ ปรากฏในจิตรกรรมสะท้อน ภาพความสัมพันธ์ของชาวต่างชาติและชาวไทย รวมทั้งสถานการณ์บ้านเมืองที่เกิดขึ้นในขณะนั้น ดังนั้นการเขียนภาพชาวต่างชาติลงไปในฉากมาร ผจญ อาจเป็นเพราะสถานการณ์บ้านเมืองในระยะ หลังซึ่งชาวต่างชาติเข้าไปมีบทบาทมาก

วิวัฒนาการของจิตรกรรมไทยร่วมสมัย

สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ (เล่มที่ ๑๓ / เรื่องที่ ๔ จิตรกรรมไทย / วิวัฒนาการของจิตรกรรมไทยร่วมสมัย)

วิวัฒนาการของจิตรกรรมไทยร่วมสมัย ก้าวไปพร้อมๆ กับความเจริญ และวิวัฒนาการทางด้านต่างๆ ที่อยู่รอบตัวมนุษย์ ในกรณีที่วัฒนธรรมของสังคมใดสังคมหนึ่ง มีการเปลี่ยนแปลงไปตามระบบสังคม งานจิตรกรรม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม ก็ได้รับผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมเช่นเดียวกัน แม้ว่าส่วนหนึ่งของการแสดงออกของงานจิตรกรรมร่วมสมัยในประเทศไทย จะได้รับอิทธิพลจากความเคลื่อนไหวของศิลปะ ซึ่งเป็นสากล แต่ก็ยังมีแนวความคิดที่เป็นอิสระ ไม่มีความผูกพันต่อสิ่งใด โดยเฉพาะ จิตรกรมีโอกาสแสดงแนวความคิดสร้างสรรค์ ในแนวใหม่ มีการทดลองเทคนิควิธีการที่เหมาะสมกับแนวความคิดของแต่ละบุคคล ในบางกรณี งานจิตรกรรมร่วมสมัยอาจอาศัยเค้าโครงของแนวความคิด ด้านจิตรกรรมไทยแบบประเพณี มาสร้างสรรค์แนวทางใหม่ ของจิตรกรรมร่วมสมัยด้วยก็ได้ การศึกษาศิลปะเป็นสิ่งควบคู่มากับความเจริญ และวิวัฒนาการของจิตรกรรมไทยร่วมสมัย เนื่องจากงานจิตรกรรมร่วมสมัย มิได้มีแนวทางตามแบบตระกูลช่างเขียน แบบเดียวกับงานจิตรกรรมไทยแบบประเพณี เช่น ตระกูลช่างนนทบุรี ตระกูลช่างเพชรบุรี ซึ่งสร้างสรรค์งานตามการวางโครงการ และแนวความคิดของครูช่าง แต่จิตรกรรมไทยร่วมสมัยนั้น จิตรกรผลิตงานสร้างสรรค์ตามแนวทางของตน ดังนั้น การศึกษา หาคำความรู้ และวิวัฒนาการด้านงานศิลปะ ในลักษณะสากล และวิเคราะห์วิจารณ์ลักษณะงาน จึงเป็นสิ่งจำเป็น

การจัดตั้งสถาบันการสอนทางศิลปะในประเทศไทย เริ่มในสมัยรัชกาลที่ ๖ โดยเริ่มมีการตั้ง "โรงเรียนเพาะช่าง" ขึ้นใน พ.ศ. ๒๔๕๖ เพื่อจัดการ และให้การศึกษานักวิชาการด้านศิลปะหลายสาขา และตั้งโรงเรียนประณีตศิลปกรรม (โรงเรียนศิลปากรแผนกช่าง) ใน พ.ศ. ๒๔๗๖ ต่อมาได้เปลี่ยนเป็นมหาวิทยาลัยศิลปากร ใน พ.ศ. ๒๔๘๖ โดยมีศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี (Corrado Feroci, ค.ศ. ๑๘๙๒-๑๙๖๒) ชาวอิตาลี เป็นผู้วางรากฐานในการศึกษาเกี่ยวกับวิชาช่าง สาขาจิตรกรรม และประติมากรรม ทั้งในแบบของศิลปะสากล และศิลปะแบบประเพณีไทย มีจุดประสงค์ เพื่อผลิตศิลปินผู้ทำงานศิลปะอย่างแท้จริง ปัจจุบันผลงานด้านจิตรกรรมเป็นที่นิยมแพร่หลายของสาธารณชน

วิวัฒนาการของจิตรกรรมร่วมสมัยของไทย เมื่อพิจารณาช่วงระยะเวลา ของการสร้างสรรค์ผลงาน ซึ่งเริ่มตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๖ ประมาณ พ.ศ. ๒๔๗๗ เป็นต้นมา จนถึงปัจจุบัน มีความก้าวหน้าเป็นอย่างมาก เมื่อเปรียบเทียบกับจิตรกรรมร่วมสมัย ของชาติอื่นๆ โดยเฉพาะชาติในแถบเอเชียด้วยกัน ลักษณะการสร้างสรรค์ไม่จำกัดกรรมวิธี และเทคนิค มีทั้งสีน้ำ สีฝุ่น สีชอล์ก (chalk) สีน้ำมัน สีอะครีลิก (acrylic) และเทคนิคประสมอื่นๆ ด้วย ศิลปินแต่ละบุคคล ต่างก็มีวิวัฒนาการ ในการ

สร้างสรรค์งานจิตรกรรมของตนเอง ในการพัฒนางานจิตรกรรมร่วมสมัยนั้น การแลกเปลี่ยนความรู้ การแสดงงานสร้างสรรค์ และการวิจารณ์งาน เป็นองค์ประกอบสำคัญ ของการพัฒนาการสร้างสรรค์ของแต่ละบุคคล การ ส่งเสริมคุณค่าของงานจิตรกรรมร่วมสมัย ให้ได้มาตรฐาน จำเป็นต้องมีการแสดงผลงานต่อสาธารณชน ดังนั้น สถานที่แสดงงาน หรือหอศิลป์ มีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อวิวัฒนาการ ของงานจิตรกรรมร่วมสมัย รวมทั้งการเผยแพร่ และการจัดประกวดผลงานจิตรกรรมก็เช่นเดียวกัน เพราะทำให้ได้เห็นผลงาน ในแนวความคิดต่างๆ เปรียบเทียบกัน ซึ่งเป็นการกระตุ้น ให้ผู้ผลิตงานสร้างสรรค์ มีพลังในการสร้างสรรค์ต่อเนื่องกัน และมีความตั้งใจในการสร้างสรรค์ผลงานใหม่ ให้มีคุณค่ายิ่งขึ้น

ภาพที่ 6 ภาพเทพชุมนุม จิตรกรรมฝาผนังสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย สกลช่างเมืองเพชรบุรี วัดใหญ่สุวรรณาราม

ภาพที่ 7 ภาพเทพชุมนุม จิตรกรรมฝาผนังสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย สกลช่างเมืองเพชรบุรี วัดใหญ่
สุวรรณาราม

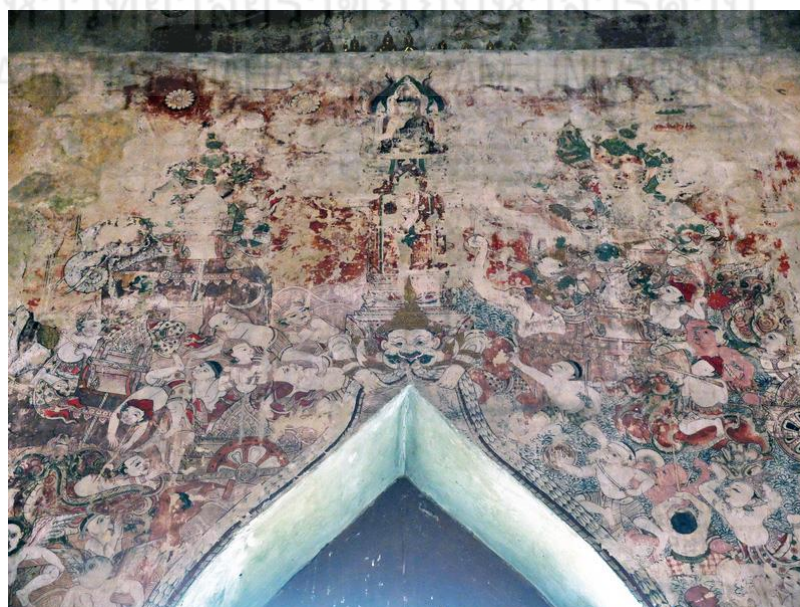

ภาพที่ 8 ภาพมารพจญ จิตรกรรมฝาผนังสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย สกลช่างเมืองเพชรบุรี วัดใหญ่
สุวรรณาราม

ภาพที่ 9 ภาพมารผจญ จิตรกรรมฝาผนังสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย สกลช่างเมืองเพชรบุรี วัดใหญ่
สุวรรณาราม

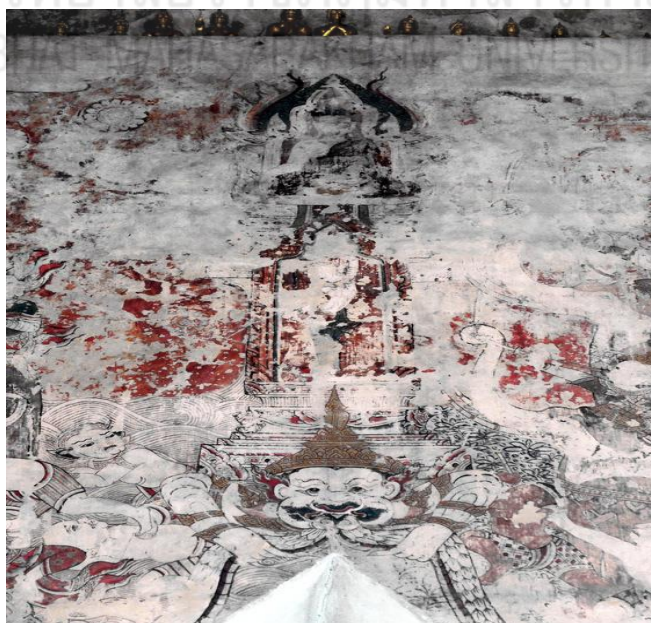
ภาพที่ 10 ภาพมารผจญ จิตรกรรมฝาผนังสมัยอยุธยาตอนปลาย วัดช่องนนทรี กรุงเทพฯ

ภาพที่ 11 ภาพมารผจญ จิตรกรรมฝาผนังสมัยอยุธยาตอนปลาย วัดช่องนนทรี กรุงเทพฯ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHARUANG UNIVERSITY

ภาพที่ 12 ภาพมารผจญ จิตรกรรมฝาผนังสมัยอยุธยาตอนปลาย วัดช่องนนทรี กรุงเทพฯ

ภาพที่ 13 ภาพมารผจญ จิตรกรรมฝาผนังสมัยอยุธยาตอนปลาย วัดช่องนนทรี กรุงเทพฯ

ภาพที่ 14 ภาพมารผจญ จิตรกรรมฝาผนังสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น วัดคงคาราม

ภาพที่ 15 ภาพมารผจญ จิตรกรรมฝาผนังสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น วัดคงคาราม

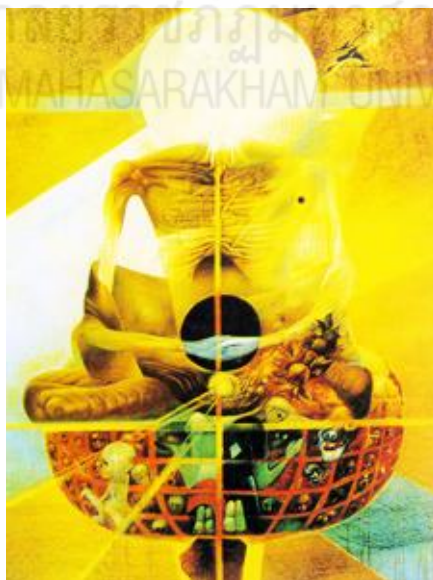

ภาพที่ 16 ภาพมารผจญ จิตรกรรมฝาผนังสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น
วัดสระเกศราชวรมหาวิหาร กรุงเทพฯ

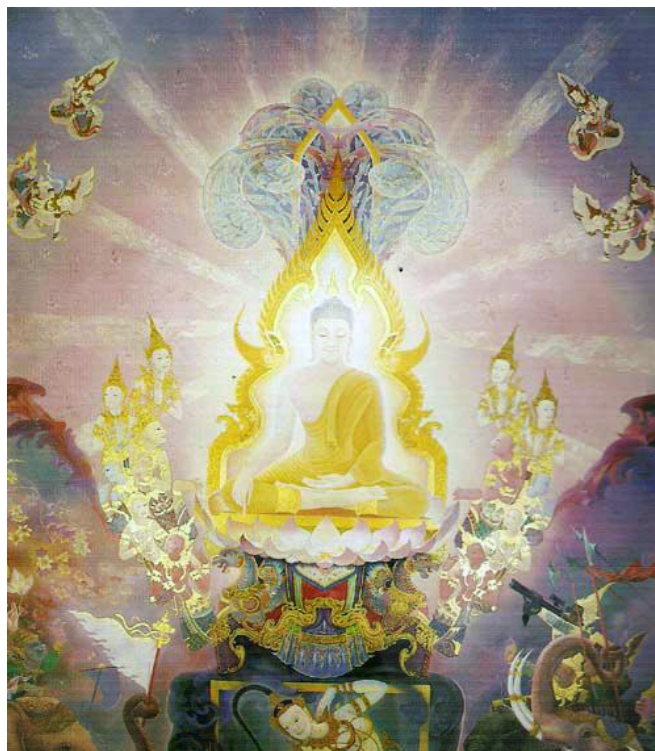

ภาพที่ 17 ภาพมารผจญ จิตรกรรมฝาผนังสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น วัดดุสิตาราม กรุงเทพฯ

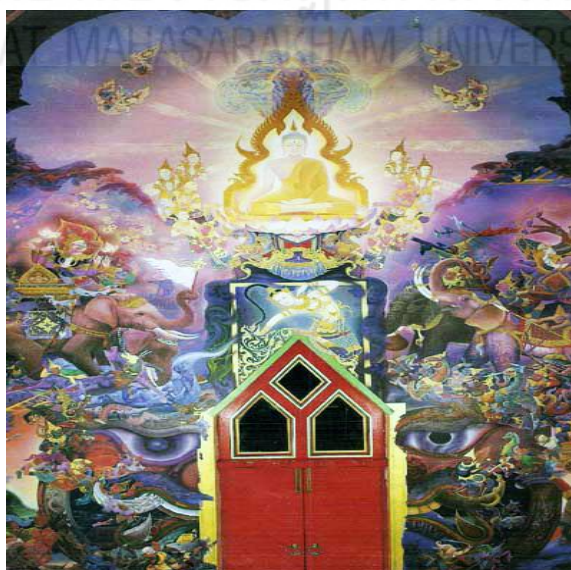

ภาพที่ 18 ภาพเขียน "พระพุทธเจ้าทรงบำเพ็ญทุกรกิริยา" ประเทือง เอมเจริญ

ภาพที่ 19 ภาพมารผจญ จิตรกรรมฝาผนังสมัยรัตนโกสินทร์. ในรัชการที่ 9 วัดพุทธปทีป เป็นวัดไทยวัดแรกที่จัดตั้งขึ้นในทวีปยุโรป โดยมูลนิธิวัดพระพุทธศาสนา ณ กรุงลอนดอน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABH... MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาพที่ 20 ภาพมารผจญ จิตรกรรมฝาผนังสมัยรัตนโกสินทร์. ในรัชการที่ 9 วัดพุทธปทีป เป็นวัดไทยวัดแรกที่จัดตั้งขึ้นในทวีปยุโรป โดยมูลนิธิวัดพระพุทธศาสนา ณ กรุงลอนดอน

งานสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้อง

ในการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรม แนวเรื่อง “การสร้างสรรค์ผลงานมารผจญในจิตรกรรมไทยร่วมสมัย” ในลักษณะ 2 มิติ รูปแบบกึ่งนามธรรม (Semi – Abstract Form) นี้ นอกจากได้ทำการศึกษาหาข้อมูลจากแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องแล้ว การได้ศึกษาผลงานทางด้านศิลปกรรมที่เกี่ยวข้องในด้านแนวเรื่องรูปแบบ และกระบวนการการสร้างสรรค์ผลงานของศิลปินที่ประสบความสำเร็จมาแล้ว เพื่อนำมาทำการ ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย อันจะนำไปสู่การประยุกต์ใช้ในการพัฒนางานสร้างสรรค์ของตนเอง ซึ่งผลงานสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้องมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ผลงานจิตรกรรมมารผจญของ ถวัลย์ ดัชนี

ถวัลย์ ดัชนี ศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะ (จิตรกรรม) ประจำปี พ.ศ. 2544 ผลงานจิตรกรรมของ ถวัลย์ ดัชนี ส่วนใหญ่จะแสดงให้เห็นถึงปรัชญาทางพระพุทธศาสนา ที่ท่านได้ถ่ายทอดผ่านงานจิตรกรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว สื่อความถึงบาปบุญ และกิเลสในตัณหามนุษย์ ถ่ายทอดผ่านสัญลักษณ์ ภาพกายวิภาคของมนุษย์ ผสมกับรูปร่างของสัตว์ต่างๆ และมีลวดลายไทยประกอบผสมผสานกันอย่างลงตัวเป็นสัญลักษณ์ หรือลายเซ็นในงานจิตรกรรมเฉพาะตัว กระทั่งกลายเป็นแนวทางที่ชัดเจนของท่านในที่สุด โดยในระยะแรกผลงานของท่านถูกระบอบความคิดแก๊งอนุรักษ์นิยมในสังคมไทยปิดกั้น ทำให้ต้องนำพลังความคิดในการสร้างสรรค์ทั้งหมดไปสร้างชื่อเสียงในต่างประเทศอยู่เป็นระยะเวลาอันยาวนาน จึงกลับมาเผยแพร่งานพุทธศิลป์ในแผ่นดินไทยบ้านเกิด จนชื่อเสียงของท่านขจรขยายไปทั่ว และได้รับการยกย่องให้เป็นจักรพรรดิบนผืนผ้าใบในที่สุด ตลอดชีวิตของถวัลย์ ดัชนี พุ่มเทให้การสร้างสรรค์งานศิลปะแนวพุทธศิลป์แต่เพียงอย่างเดียวจนได้รับยกย่องประกาศเกียรติคุณ ให้เป็นศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะ (จิตรกรรม) ประจำปี พ.ศ. 2544 แต่ท่านมักจะประกาศตัวเองว่าไม่ใช่ศิลปิน เป็นเพียงแต่ช่างวาดรูปเท่านั้น ท่านเป็นศิลปินที่ประสบความสำเร็จทั้งชื่อเสียง และรายได้ ทั้งยังให้อิทธิพลกับศิลปินท่านอื่นๆในแง่ของการใช้ชีวิตและการสร้างสรรค์ศิลปะในวงกว้าง ถวัลย์ ดัชนี ได้กลับไปยังภูมิลำเนาเดิม จังหวัดเชียงราย สร้างศิลปะสถานบนพื้นที่กว่า 100 ไร่ ในอำเภอนางแล ใช้ชื่อว่า ‘บ้านดำ’ เพื่อให้เป็นมรดกทางศิลปวัฒนธรรมของชาติไทย โดยผลงานมารผจญของ ถวัลย์ ดัชนี ได้ให้อิทธิพลต่อผู้วิจัยดังนี้

อิทธิพลด้านแนวเรื่อง

ภาพรวมจิตรกรรมที่ถวัลย์ ดัชนี ได้สร้างสรรค์ขึ้น มีรูปแบบเฉพาะตัว เป็นความงามที่เกิดขึ้นภายใต้ รูปแบบที่ต่างไปจากงานจิตรกรรมอื่นๆ เพราะผลงานออกมาดูลึกลับ น่าสะพรึงกลัว

ด้วยอสูร หรือสัตว์ต่างๆ ใน ท่าที่เกรี้ยวกราว ในโทนสีชาวดำมีดครีမ်เป็นหลัก และยังใช้ฝีแปรงหรือการ แรเงาที่สำแดงอารมณ์ออกมาจาก ภายในอย่างเต็มเปี่ยม แต่ภายใต้ความน่าเกรงขามดังกล่าว กลับ ห่อหุ้มไว้ซึ่งพุทธปรัชญาอันลึกซึ้ง ความรักที่มีต่อ สรรพสิ่งอย่างล้นพ้น งานของอวัลย์ ดัชนี มีอิทธิพล จากรูปแบบศิลปะหลายอย่างทั้งงานศิลปะไทยโบราณ งานจิตรกรรม แบบตะวันตกทั้งสมัยเรอเนาของ (Renaissance) งานจิตรกรรมสมัยใหม่ ซึ่งขึ้นอยู่แต่ละช่วงของการสร้างสรรค์ เป็นยุคไปว่างาน ลักษณะใดจะครอบคลุมให้อิทธิพลแก่ตัวจิตรกร สิ่งที่มีน้ำหนักมากและมีอิทธิพลที่ทำให้เกิด รูปแบบ เฉพาะที่แสดงความเป็น “อวัลย์ ดัชนี” หรือเกิดเป็นอัตลักษณ์เฉพาะตัวของจิตรกรผู้นี้อย่างที่เรารับรู้ อย่างในปัจจุบัน นั่นคืออิทธิพลจากงานศิลปะไทยที่เป็นตัวกำหนดกรอบ เป็นโครงสร้างของการ สร้างสรรค์อย่าง ชัดเจน ซึ่งส่งผลกระทบต่อเนื้อหาของ รูปแบบงาน และองค์ประกอบวิธีการหลายๆ ประการที่เป็นลักษณะของ งานประยุกต์ศิลปะไทยสร้างสรรค์ออกมาใหม่ โดยเป็นโครงสร้าง แนวความคิดหลักที่จะนำกระแสอื่นๆ ซึ่งจะมาผสมผสานอยู่ด้วยในผลงาน อย่างงานวาดเส้นจิตรกรรม ของมิเกลันเจโล บูโอนาโรติ (Michelangelo Bounaroti) หรือกระแสความคิดแบบอื่นๆ ทั้งนี้หลัก ใหญ่ใจความที่เราต้องทำความเข้าใจก่อนเป็นจุดก่อนคืออิทธิพล ที่มาเป็นแกนหลัก และ จุดเริ่มต้นของ การสร้างสรรค์ของอวัลย์ ดัชนี อย่างชัดเจน ก็คืองานภาพมารผจญ

อิทธิพลด้านรูปแบบ

ภาพที่ปรากฏอยู่ในงานจิตรกรรมของ อวัลย์ ดัชนี มีลักษณะกายภาพให้เห็นว่าเป็น สิ่งมีชีวิตกลายเป็นสัตว์ โดย ทำการผสมระหว่างกายภาพของมนุษย์เข้ากับสัตว์ป่าที่ดุร้าย มีรูปลักษณะ เหมือนงองทัพรบที่เป็นอสูรต่าง ๆ ใน งานจิตรกรรมฝาผนัง หรือมีลักษณะเหมือนกับคำพรรณาใน ปฐมสมโพธิกถา ซึ่งเป็นกลวิธีหลักในการสร้างสรรค์ รูปแบบของมารคือสื่อ หรืออุปมาหลักในการ แสดงออกอย่างมากมายในผลงานของ อวัลย์ ดัชนี โดยผลงานที่สามารถค้นหาได้คืองานวาดเส้นที่ทำ ขึ้นใน พ.ศ. 2514 จำนวนสองชิ้น ภาพแรกเป็นอสูรที่ เปลือยกายมีร่างกายเป็นมนุษย์ที่กำลังกำยำ แต่มีส่วน หัวเป็นเสือดำ มือเท้าก็เป็นกรงเล็บอย่างเสือ และมีหางตรงกันอีก ด้วย ส่วนภาพที่สองเป็นรูปอสูรที่มี ร่างกายลำสันของมนุษย์มีแต่ส่วนหัวที่ถูกเปลี่ยนให้เป็นหมูป่า การจัดวางให้อยู่ ในท่านั่งหันหลังเฉียง เป็นท่าที่มาตรฐานที่ใช้ในการฝึกเขียนคนในวิชาวาดเส้น โดยรวมภาพอสูรเสือดาคูมีความ คล้ายสัตว์ มากกว่าคน ข้อหนึ่งอาจจะมาจากการจัดทำเหมือนแมวอนตะบปเหยื่อ และส่วนของร่างกายคนที่ดู สั้น และหนากว่าปกติ ส่วนในภาพอสูรหมูป่าเหมือนมนุษย์มากกว่า เพราะร่างกายจากคอลงมาเป็น มนุษย์โดย สมบูรณ์ เป็นไปได้ว่ามากกว่าทั้งสองภาพนี้เป็นงานเขียนศึกษา (study) ในรูปแบบของอสูร ในความเป็นไปได้ใน แบบต่าง ๆ หรืออาจเป็นภาพร่างจากความคิดที่ออกมาแรกเริ่ม เมื่อเปรียบเทียบกับงานจิตรกรรมฝาผนังเราก็จะค้นพบความคล้ายคลึงในรูปแบบการหลอมรวมระหว่างมนุษย์กับสัตว์

เพื่อให้เกิดเป็นสูตรต่าง ๆ รูปแบบหลักใน การให้กำเนิดหลายแบบ ซึ่งวิธีการผสมรูปร่างและรูปทรงของคนกับสัตว์ การตัดทอนรายละเอียด การผสมลวดลายกนกกับกายวิภาคคนและสัตว์นี้ได้ส่งอิทธิพลกับการสร้างสรรค์งานวิจัยในครั้งนี้

อิทธิพลด้านเทคนิค

ผลงานจิตรกรรมของ ถวัลย์ ดัชนี มีรูปแบบเฉพาะตัว คือ เป็นผลงานที่ดูลึกลับ น่าสะพรึงกลัว ด้วยอสูรหรือสัตว์ต่างๆ ในท่าที่เกรี้ยวกราด ซึ่งอยู่ในโทนสีชาวดำมืดครึ้มเป็นหลัก และยังใช้ฝีแปรงและการแรเงาที่สะท้อนอารมณ์ภายในออกมาอย่างเต็มเปี่ยม แต่ภายใต้ความน่าเกรงขามดังกล่าว กลับแฝงไปด้วยคติธรรมและข้อคิดปรัชญาทางพุทธศาสนา ถวัลย์ ดัชนี ใช้เทคนิคในการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมของเขาหลายเทคนิคด้วยกัน เช่นการวาดเส้นปากกาบนกระดาษ การใช้น้ำมันบนเฟรมผ้าใบ การใช้สีอะครีลิคบนเฟรมผ้าใบ ผลของเทคนิคการเขียนภาพที่ได้จึงมีความแตกต่างกัน เช่น การใช้ปากกาเขียนลงบนกระดาษ จะทำให้เกิดลักษณะเด่นของผลงาน ในทัศนธาตุเรื่องเส้น การใช้สีน้ำมันและสีอะครีลิคในการเขียนภาพ จะทำให้เกิดลักษณะฝีแปรง และปริมาตรของรูปร่าง รูปทรงในลักษณะความเคลื่อนไหวของฝีแปรง ที่ส่งผลถึงความเคลื่อนไหวของ รูปร่าง และรูปทรงในลำดับต่อมา ซึ่งการใช้เทคนิคในลักษณะนี้ได้ให้อิทธิพลในการสร้างสรรค์ผลงานของผู้วิจัยด้วยเช่นกัน

ภาพที่ 21 ผลงานจิตรกรรมของ ถวัลย์ ดัชนี

RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาพที่ 22 ผลงานจิตรกรรมของ ถวัลย์ ดัชนี

2. ผลงานจิตรกรรมชุด “มาร” (Mara) โดย นายเนติ พิเคราะห์

การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะนิพนธ์ (ART THESIS) ชุด “มาร”(Mara) โดย นายเนติ พิเคราะห์ เป็นผลงานชุดวิทยานิพนธ์ ระดับปริญญาโท สาขาทัศนศิลป์ ภาควิชาศิลปะไทย คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยานิพนธ์หัวข้อเรื่อง “มาร” (MARA) เป็นการสร้างผลงานด้านทัศนศิลป์ ที่มีแนวความคิดมาจากคติธรรมในพุทธประวัติ ตอน มารผจญ ด้วยการสร้างร่องรอย พื้นผิว รูปร่าง รูปทรง จากกรรมวิธีทางจิตรกรรมที่ผสมเชื่อมโยงกับจินตนาการที่เกี่ยวข้องกับ พญามาร ซึ่งเป็นรูปสมมุติของสภาวะจิต ด้วยความคิด อารมณ์ และความรู้สึก มุ่งเน้นความอึดอั้นและหวั่นไหว เพื่อแสดงพลังของความขัดแย้งที่กลมกลืน โดยผลงานของเขาได้ให้อิทธิพลต่อผู้วิจัยดังนี้

อิทธิพลด้านแนวเรื่อง

เนติ พิเคราะห์ มีแรงบันดาลใจมาจากภาพจิตรกรรมฝาผนังในวัด ในเรื่องราวต่างๆ ของพระพุทธเจ้ามีการพูดถึงเรื่องมาร ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของกิเลส 3 ประการคือ ความโลภ ความโกรธ และความหลง ภาพเขียนฝาผนังโบราณสะท้อนถึงคุณค่าและแนวคิดเชิงนามธรรมของปรัชญาพุทธศาสนาเพื่อที่ผู้คนจะได้เข้าใจคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าได้ง่ายกว่าเดิม ผลงานเรื่องมารทำหน้าที่เป็นตัวชี้นำ และเป็นสัญลักษณ์ของการเป็นอิสระจากความทุกข์ และการเอาชนะกิเลส เป็นต้น

อิทธิพลด้านรูปแบบ

เนติ พิเคราะห์ เกิดและได้รับการเลี้ยงดูในหมู่บ้านชนบทแห่งหนึ่งที่มีความคล้ายคลึงกับหมู่บ้านสมัยล้านนา มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับศาสนาพุทธและศิลปะวัฒนธรรมท้องถิ่นทางภาคเหนือของประเทศไทย สิ่งนี้ทำให้เนติรักและเคารพผลงานเหล่านี้และเรียนรู้หลายสิ่ง จากศิลปินท้องถิ่น เมื่อตอนเป็นเด็กเนติฝึกการแกะสลักไม้ เขียนภาพต่างๆ และเขียนภาพฝาผนังแบบล้านนา สิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นแรงบันดาลใจให้กับภาพเขียนของเขา เนติยังสนใจในการค้นหาเทคนิคใหม่ๆ นอกเหนือจากรูปแบบดั้งเดิมและทดลองกับวัสดุใหม่ๆ ที่สามารถผสมผสานกับภาพเขียนได้ดี บทคิดิธรรมในผลงานของเนติ พิเคราะห์ มาจากแนวความคิดเรื่องความดีและความชั่วที่กลายเป็นภาพเขียนร่วมสมัยที่มาจากการเล่าเรียนเรื่องศีลธรรมและความคิดสร้างสรรค์ของเขา

เนติ พิเคราะห์ มีการถ่ายทอดผลงานรูปแบบในลักษณะกึ่งนามธรรม (Semi Abstract) ผสมผสานรูปแบบจิตรกรรมไทยประเพณีกับความเป็นร่วมสมัย คือ รูปร่าง และรูปทรงของตัวละครต่างๆ ที่อยู่ภายในผลงานของเขา แสดงรายละเอียดในความเหนือจริงตามอย่างช่างเขียนโบราณทางล้านนา ทั้งการวางองค์ประกอบของภาพนำเสนอในส่วนสำคัญให้เห็นได้ชัด เล่าเรื่องเป็นลำดับขั้นตอน แต่ที่พิเศษในผลงานชุดนี้ของเขาคือการใช้สีที่จะดูแตกต่างจากโบราณเล็กน้อย ตรงค่าน้ำหนักของสีดูมีความสดใสน้อยกว่าของโบราณ บรรยากาศของสีในงานดูคลุมโตนสีโดยรวม ให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ผลที่ได้คือความเป็นเอกภาพของบรรยากาศในผลงานทั้งหมด

อิทธิพลด้านเทคนิค

เนติ พิเคราะห์ ใช้เทคนิคการเขียนภาพด้วยจิตรกรรมผสม คือการใช้สีน้ำมันกับสีน้ำ ผสมกันหยดลงไปบนพื้นเฟรมผ้าใบ ที่มีการรองพื้นด้วยดินสอพองผสมขาว เมื่อสีน้ำมัน กับสีน้ำที่มีคุณสมบัติคนและแบบต่างกันผสมกัน จึงทำให้ภาพเกิดพื้นผิวชนิดพิเศษ คือความฟูกระจายของน้ำมันที่ไม่เข้ากันกับน้ำ ทำให้เกิดลักษณะเด่นของผลงานใน ทิศนะธาตุ เรื่องบรรยากาศของสีที่ สามารถคลุมบรรยากาศได้ทั่วทั้งภาพ ที่ส่งผลถึงความเป็นเอกภาพ ของรูปร่าง และรูปทรงในงานทั้งหมด

ภาพที่ 23 ผลงานจิตรกรรม มาร โดย เนติ พิเคราะห์

ภาพที่ 24 ผลงานจิตรกรรม มาร โดย เนติ พิเคราะห์

การศึกษาเทคนิคและกระบวนการที่ส่งเสริมงานวิจัยสร้างสรรค์

ในการสร้างสรรค์ผลงานวิจัยทางศิลปะนั้น หลังจากการค้นคว้าข้อมูลต่างๆ เพื่อมาประกอบการสร้างสรรค์ผลงานแล้ว ผู้วิจัยได้แสวงหาเทคนิควิธีการที่จะนำมาเป็นสื่อในการแสดงออกให้ใกล้เคียงหรือตรงตามความรู้สึก และเนื้อหาที่เลือกมาทำงานวิจัยให้มากที่สุด หลังจากที่ได้ฝึกฝนทดลอง ค้นคว้าทางเทคนิคหลากหลายรูปแบบจากข้อมูลต่างๆ ในท้ายที่สุดผู้วิจัยได้เลือกเพียงเทคนิคการวาดเส้นด้วยดินสอ ปากกา หมึกจีน สีน้ำพลาสติก และสีอะคริลิกเพื่อหารูปทรงองค์ประกอบในขั้นตอนของการร่างภาพ รวมทั้งขั้นตอนของการสร้างสรรค์ผลงานจริง ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าสามารถแสดงภาพของมารผจญ จนเกิดความรู้สึกถึงเนื้อหา เรื่องราวของ “การสร้างสรรค์ผลงานมารผจญในจิตรกรรมไทยร่วมสมัย” ได้

รูปแบบผลงานจะแสดงการสร้างสรรค์งานด้วยเทคนิคต่าง ๆ ดังนี้

2.1 การวาดเส้นด้วยดินสอ และปากกานกระดาศ (ภาพร่างความคิด)

2.1.1 เป็นการวาดเส้นเพื่อหารูปทรงของพระพุทธรเจ้า เหล่ามาร และลวดลายไทยต่างๆ

2.1.2 เป็นการวาดเส้นเพื่อหาโครงสร้างใหญ่ของภาพ กำหนดโครงสร้างขององค์ประกอบศิลป์ เพื่อให้เกิดจุดเด่น จุดรอง สร้างความน่าสนใจในงาน

2.2 การใช้สีพลาสติกสีสนต่างๆ สร้างพื้นหลังของภาพให้เกิดเป็นบรรยากาศความสดใส มีมิติ ฯลฯ ทั้งหมดนี้เป็นกระบวนการการศึกษาเทคนิคและวิธีการสร้างสรรค์ผลงาน ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าเทคนิคนี้สอดคล้องกับเนื้อหาเรื่องราวของ “การสร้างสรรค์ผลงานมารผจญในจิตรกรรมไทยร่วมสมัย”

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย เป็นการนำเอาแนวคิด ทฤษฎี และจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาเป็นข้อมูลสำคัญในการดำเนินการวิจัยสร้างสรรค์จิตรกรรมไทยร่วมสมัย เรื่อง “การสร้างสรรค์ผลงานมารผจญในจิตรกรรมไทยร่วมสมัย” ลักษณะ 2 มิติ รูปแบบกึ่งนามธรรม (Semi-Abstract Form) ซึ่งผู้วิจัยได้ลำดับขั้นตอนวิธีดำเนินการวิจัย ไว้ดังนี้

ระยะที่ 1 ระยะของการหาข้อมูล

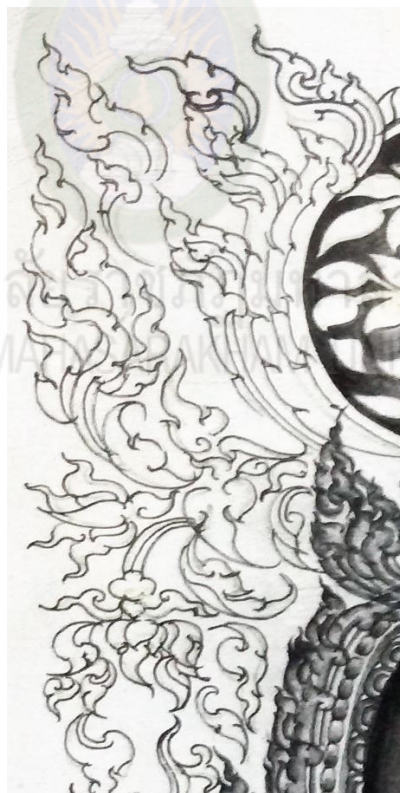
การค้นคว้าหาข้อมูลทางเนื้อหาโดยการอ่านเรื่องราวจากเอกสาร ตำรา ตามคติทางพระพุทธศาสนา เช่น จากงานวิจัยเรื่อง ชาวต่างชาติในจิตรกรรมฝาผนังถ้ำผาแดงในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดย นางสาวทศพรพรหม ช่างประดิษฐ์, การสร้างพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ จิตรกรรมฝาผนังแบบไทยและแบบพม่า โดยอเล็กซานดร้า กรีน, จิตรกรรมก่อนสมัยรัตนโกสินทร์, และมารผจญในงานจิตรกรรมของ ถวัลย์ ดัชนี โดย ลักษณะ คุณสมบัติ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความลึกซึ้ง และเข้าใจในเนื้อหาเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวมารผจญในจิตรกรรมฝาผนัง หรือวิถีคิดในการสร้างผลงานภาพมารผจญในแง่มุมต่างๆ ค้นคว้าข้อมูลทางรูปแบบและโครงสร้างของงานจิตรกรรมฝาผนังโบราณจากวัดทองธรรมชาติ วัดสุพรรณาราม ฯลฯ ทั้งนี้เพื่อให้เข้าถึงแนวความคิด และวิธีการกำหนดรูปแบบในการแสดงเรื่องมารผจญของงานจิตรกรรมฝาผนังของช่างเขียนสมัยโบราณ ซึ่งเป็นจิตรกรรมแบบประเพณีของไทย ทั้งนี้ ผู้วิจัยยังได้ค้นคว้างานวิจัยสร้างสรรค์ทางศิลปะที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวมารผจญ เช่น ผลงานสร้างสรรค์ทางศิลปะของ ถวัลย์ ดัชนี ผลงานจิตรกรรมชุด “มาร” (Mara) ของนายเนติ พิเคราะห์ ศึกษาข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบ วิเคราะห์ถึงผลของการแสดงออกทางรูปแบบ และเนื้อหา นำภาพบางส่วนมาปรับใช้ให้เข้ากับผลงานวิจัยชิ้นนี้ ด้วยหวังผลของการแสดงออกในลักษณะของงานจิตรกรรมไทยแบบร่วมสมัย

ระยะที่ 2 ระยะของการร่างแบบ

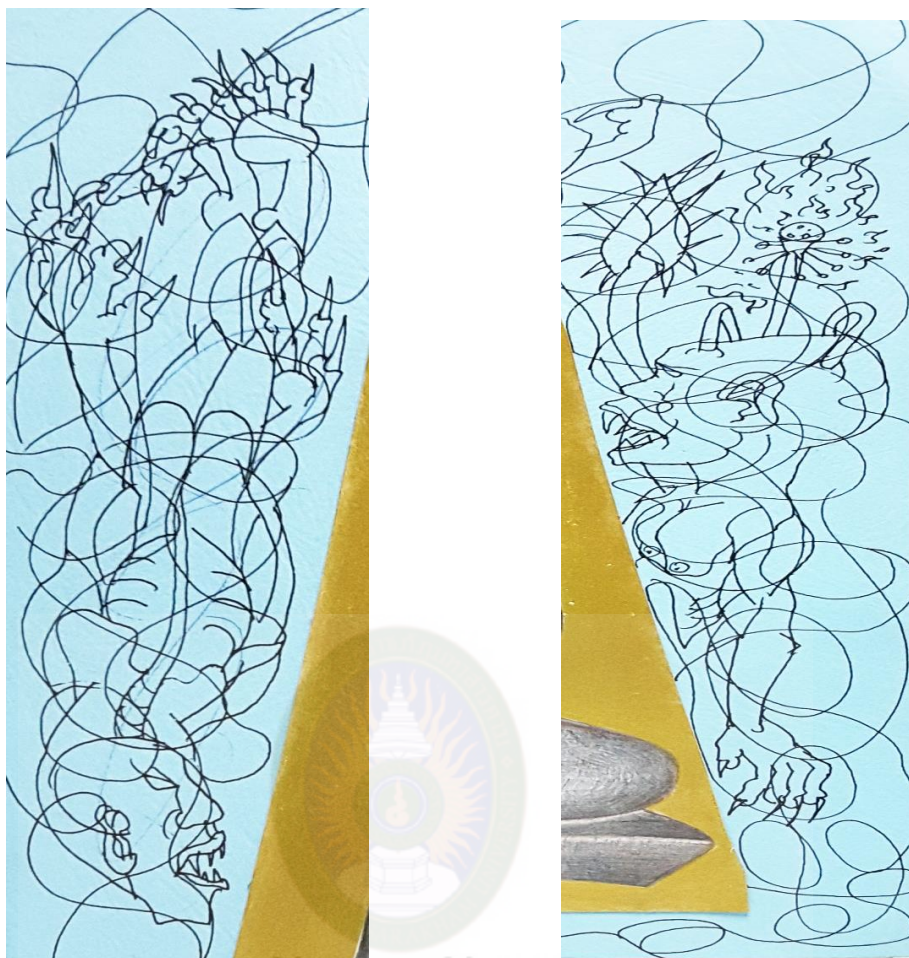
ผู้วิจัยเลือกใช้เทคนิคการวาดเส้นด้วยดินสอ และปากกานกกระดาก เพื่อหาโครงสร้างและรูปทรงของพระพุทธเจ้า รูปทรงของเหล่าหุม่มาร และลวดลายไทยต่างๆ ที่เป็นรูปทรงโครงสร้าง

หลักในงาน ในระยะเริ่มแรกอาศัยโครงสร้าง องค์ประกอบจากงานจิตรกรรมฝาผนังวัดทองธรรมชาติ และวัดสุวรรณาราม เป็นแบบในการสร้าง ตามภาพประกอบที่ 1-5 ระยะต่อมาได้ผสมผสาน รูปร่างของพระพุทธเจ้า รูปร่างของเหล่าหมู่มาร และรูปร่างของลวดลายไทยต่างๆจากจิตรกรรมฝาผนังเรื่อง มารผจญวัดคงคาราม และวัดคูสิตารามนำมาจัดวางผสมกันให้กลมกลืน กับรูปร่างลักษณะของลวดลายไทย จากผลงานของศิลปินที่ได้รับอิทธิพล เช่น รูปร่างของลวดลายไทยในงานของถวัลย์ ดัชนี และ เนติ พิเคราะห์ตามภาพประกอบที่ 15-17 และ 21-24 โดย ลด ตัดทอน หรือเพิ่มเติมรูปร่าง รูปทรง และองค์ประกอบศิลป์ จนกลายเป็นภาพลายเส้น รูปร่าง และรูปทรงของภาพมารผจญที่ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มภาพ และองค์ประกอบของภาพในลักษณะแบบศิลปะไทยร่วมสมัย

ภาพผลงานที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยระยะที่ 2

ภาพที่ 25 ภาพร่างรายละเอียดด้วยดินสอลงบนกระดาษ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHABHARASAKHUM UNIVERSITY
ภาพที่ 26-27 ภาพร่างลายเส้นด้วยปากกาลงบนกระดาษ

ระยะที่ 3 ระยะของการศึกษาภาพร่าง

จากรูปร่าง รูปทรงของพระพุทธเจ้า รูปร่างของเหล่าหมู่มาร และรูปร่างของลวดลายไทย ต่างๆที่ได้จากการศึกษาร่างแบบ ลายเส้น และลงน้ำหนักในระยะ ของการร่างภาพแล้ว จึงเลือกนำ เฉพาะรูปทรงที่เห็นว่าตรงตามความคิด อารมณ์ ความรู้สึก มาสร้าง เป็นผลงานจริง โดย ภาพของ พระพุทธเจ้า ภาพของเหล่าหมู่มาร และภาพของลวดลายไทยต่างๆที่เลือกมาสร้างเป็นงานจริงนั้น มี ลักษณะดังนี้คือ

3.1 รูปร่าง รูปทรงของพระพุทธเจ้า ใช้การผสมผสานรูปแบบจากภาพพระพุทธเจ้าจาก งานจิตรกรรมฝาผนังแบบโบราณ โดยปรับยืด ย่อ และขยายกายวิภาคบางส่วน ให้เล็กหรือใหญ่ขึ้น

เช่นปรับส่วนลำตัวให้เล็กลง เพิ่มขนาดศีรษะให้ใหญ่ขึ้น เพื่อให้เหมาะสมกับองค์ประกอบของชิ้นงานที่สร้างขึ้น จึงกลายเป็นส่วนผสมระหว่างของโบราณกับการคิดค้นขึ้นใหม่ของผู้วิจัยในรูปร่าง รูปทรงของพระพุทธรเจ้า

3.2 รูปร่าง รูปทรงภาพของเหล่าหม่อมมาร ในการเขียนภาพมารของช่างเขียนจิตรกรรมฝาผนังแบบประเพณีโบราณนั้น นิยมเขียนให้มีรูปร่างคล้ายมนุษย์ผสมกับสัตว์ร้ายชนิดต่างๆ เช่นอาจจะเขียนมารบางตัวเป็นมนุษย์แต่มีหัวเป็นเสือ ช้าง ม้า วัว ควาย ฯลฯ ที่มีอาการตม้น แยกเขี้ยว ยิงฟัน แสดงความน่ากลัว น่าเกรงขาม แต่งกายด้วยชุดนักรบแบบโบราณเต็มอัตรา มีเครื่องประดับต่างๆ แสดงชั้นยศ ของเหล่าหม่อมมารระดับต่างๆกัน อย่างเห็นได้ชัด ในมือถือศาสตราวุธชนิดต่างๆ ทำท่าทางกำลังโถมเข้ามาใส่พระพุทธรเจ้าที่กำลังนั่งสมาธิอยู่ใต้ต้นโพธิ์ใหญ่ซึ่งอยู่ตรงกึ่งกลางของภาพเขียน ผู้วิจัยได้อาศัยโครงสร้างของรูปร่างเหล่าหม่อมมารในลักษณะที่กล่าวมาในข้างต้นเป็นหลักในการเขียนรูปร่าง รูปทรงของเหล่าหม่อมมาร โดยตัดทอน ส่วนรายละเอียดชุดเครื่องทรงของเหล่าหม่อมมารต่างๆในลักษณะภาพเขียนแบบประเพณีออกหมด เหลือเพียงแต่โครงสร้างรูปร่าง รูปทรงกายวิภาคของมนุษย์ที่ผสมกับสัตว์ชนิดต่างๆไว้เท่านั้น โดยอีกส่วนหนึ่งคือเพิ่มการเขียนกายวิภาคของคนกับสัตว์ให้มีลักษณะลำตัว ยืดยาว แขนขายืดยาว ออกมามากกว่าปกติ ใบหน้าของเหล่าหม่อมมารต่างๆเขียนให้มีลักษณะบิดเบี้ยวดูพิกล พิการ คล้ายใบหน้าของปีศาจ ดูน่าเกลียด น่ากลัว ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าสามารถแสดงภาพของเหล่าหม่อมมารผจญในจิตรกรรมไทยร่วมสมัยได้

3.3 รูปร่าง รูปทรงของลวดลายไทยในแบบต่างๆ ลวดลายไทยถูกใช้ประดับตกแต่ง ในส่วนต่างๆ ของงานศิลปกรรมที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธรศาสนามาอย่างต่อเนื่อง ยาวนาน เพื่อเพิ่มความวิจิตรงดงาม ไม่ว่าจะเป็นลวดลายที่ประกอบสถาปัตยกรรม ลวดลายที่ประดับตกแต่งในงานจิตรกรรมฝาผนัง ลวดลายที่ใช้ประกอบสมุดข่อย ตำรา หรือตู้พระธรรม คัมภีร์ ฯลฯ นอกจากนี้การใช้ลวดลายไทย ยังเป็นการกำหนดโครงสร้างของภาพ เพื่อสร้างบรรยากาศและแสดงอารมณ์ความรู้สึกที่สอดคล้องตามเนื้อหาเรื่องราวต่างๆ ซึ่งส่งผลให้งานศิลปกรรมชิ้นนั้นมีคุณค่าทางด้านจิตใจ และก่อให้เกิดสุนทรียภาพในการรับรู้เนื้อหาทางด้านพุทธศิลป์ ผู้วิจัยได้นำเอาลวดลายไทยมาประกอบในงานวิจัยชุดนี้ในแง่ของการประดับตกแต่งให้เกิดความงดงาม เป็นสัญลักษณ์แทนความดีหรือความบริสุทธิ์ของบารมีธรรมของพระพุทธรเจ้า และเป็นส่วนช่วยส่งเสริมให้งานดูมีความนุ่มนวล ลื่นไหล สวยงามสมบูรณ์

ภาพผลงานที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยระยะที่ 3

ภาพที่ 28 ภาพร่างรายละเอียดลวดลายไทยบนกระดาด ที่มีการลงน้ำหนักอ่อน แก่
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาพที่ 29 ภาพร่างรายละเอียดลวดลายไทยบนกระดาด ที่มีการลงน้ำหนักอ่อน แก่

ระยะที่ 4 ระยะของการศึกษาเทคนิค

เริ่มทดลองโดยการวาดเส้นด้วยดินสอ และปากกานบนกระดาษ ซึ่งการทดลองสร้างงาน ในระยะนี้ เป็นการค้นหาลักษณะประกอบทางศิลปะโดยภาพรวม เพื่อผลของความงาม ความลงตัว แม้ผล ของรูปทรงและองค์ประกอบที่ออกมาจะแสดงถึงเรื่องราวมารผจญในจิตรกรรมร่วมสมัยได้ แต่ก็เพียง บางส่วนเท่านั้นยังไม่สมบูรณ์ โดยภาพรวมมีความโน้มเอียงไปในแนวทางจิตรกรรมไทยแนวประเพณี มากกว่าความเป็นร่วมสมัย ขาดทัศนธาตุบางอย่างที่จะสามารถแสดงถึงเรื่องราวของมารผจญใน จิตรกรรมไทยร่วมสมัย ที่มีลักษณะการแสดงรูปของพระพุทธรูปเจ้า มีเหล่าหมู่มารกำลังยกทัพเข้ามา ผจญ ผู้วิจัยจึงทดลองใช้เทคนิค การสร้างบรรยากาศของภาพให้เกิดความรู้สึกเคลื่อนไหว ดูสับสน โดย การใช้เส้นปากกา และดินสอ วาดลงไปบนส่วนของพื้นหลังที่เป็นพื้นที่ว่างทั้งหมดของภาพ ผลงานจาก เดิมที่ขาดบรรยากาศของความเคลื่อนไหวจึงสมบูรณ์ขึ้น

ในส่วนสำคัญต่อมาคือเทคนิคการให้น้ำหนักของรูปร่างและรูปทรง การให้น้ำหนักของสี ในรูปร่าง รูปทรงของเหล่าหมู่มารเพียงสีเดียวคือสีดำ หรือบางชิ้นอาจใช้สีน้ำเงินเพียงสีเดียว แต่ไล่ค่าน้ำหนักของสีสีเดียวนั้น ให้มีหลายค่าน้ำหนัก จึงทำให้เกิดปริมาตร ความตื้น ลึก ของรูปร่าง รูปทรง ของเหล่าภาพหมู่มารขึ้น ซึ่งจะแตกต่างกับภาพเหล่าหมู่มารต่างๆในจิตรกรรมไทยประเพณีแบบ โบราณ โดยเฉพาะสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ที่จะใช้สีสันทากหลายในการเขียนตัวภาพเหล่าหมู่มาร ต่างๆ และจะเขียนเพียงสีลักษณะแบนๆ แล้วตัดเส้นตัวรูปร่าง รูปทรงเหล่าหมู่มารเท่านั้น โดยไม่มีการ ไล่ค่าน้ำหนักของสีให้เกิดปริมาตร ซึ่งการไล่ค่าน้ำหนักของสีให้เกิดปริมาตรนี้เป็นเทคนิคของการเขียนงาน จิตรกรรมแบบตะวันตกที่นิยมใช้กันมาอย่างยาวนานแล้วตั้งแต่สมัยศิลปะยุคฟื้นฟู หรือที่เรียกว่ายุค “เรอเนซองส์”(Renaissance) ซึ่งข้าพเจ้าเห็นว่า การใช้เทคนิคและวิธีการแบบนี้ เป็นเทคนิคที่สามารถ ช่วยแสดงถึงภาพของมารผจญในจิตรกรรมไทยร่วมสมัยได้

ภาพผลงานที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยระยะที่ 4

ภาพที่ 30 ภาพร่างรายละเอียดเหล่าหุมารด้วยปากกาที่มีการลงน้ำหนักอ่อน แก่ ด้วยหมึกจีน และการใช้สีน้ำอะครีลิคสีแดงวาดลงไปบนส่วนของพื้นหลัง

ภาพที่ 31-32 ภาพร่างลายเส้นด้วยดินสอเพื่อให้เกิดลักษณะเคลื่อนไหว และภาพร่างลายเส้นเหล่าหุมารด้วยปากกาที่มีการลงน้ำหนักอ่อน แก่ และการใช้สีน้ำอะครีลิคสีแดงวาดลงไปบนส่วนของพื้นหลัง

ระยะที่ 5 ระยะของการสร้างสรรค์ผลงานจริง

ผู้วิจัยนำภาพร่างลายเส้นที่เห็นว่าเหมาะสม ตรงกับความคิด และจินตนาการที่สุด คัดเลือก นำภาพร่างมาขยายเป็นผลงานจริง โดยผ่านกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานด้วยเทคนิคการสร้างร่องรอยด้วยการวาดเส้นด้วยดินสอ ปากกา หมึกจีน สีน้ำพลาสติก และสีอะคริลิก ลงบนวัสดุที่เป็นกระดาษ และเฟรมแผ่นไม้อัด ในรูปแบบ 2 มิติ

ภาพผลงานที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยระยะที่ 5

ภาพที่ 33 ภาพผลงานจริง

ภาพที่ 34 ภาพผลงานจริง

ทัศนธาตุในการสร้างสรรค์ผลงานวิจัย

ทัศนธาตุที่ผู้วิจัยเลือกนำมาสร้างสรรค์ผลงาน ถ่ายทอดทัศนธาตุทางความคิด และความรู้สึก ออกมาเป็นงานจิตรกรรมร่วมสมัย มีดังนี้

1. เส้น (Line) ลักษณะของเส้นจะเป็นตัวกำหนดโครงสร้างหลัก รูปทรงของพระพุทธรูป รูปทรงของเหล่าห่มุมารที่มาผจญ และลวดลายไทยต่างๆ ในองค์ประกอบทั้งหมดของภาพโดยเส้น แบ่งรูปทรงและพื้นหลังของภาพออกจากกัน ลักษณะของ เส้นเป็นผลที่เกิดจากการใช้เส้นดินสอ ปากกา และจากการใช้เส้นพู่กันจุ่มหมึกจีน สร้างให้เกิดความพิเศษของเส้น ที่มีลักษณะหลากหลาย แตกต่างกันไป

2. ลักษณะพื้นผิว (Texture) ลักษณะพื้นผิวของกระดาษทำให้เกิดลักษณะเรียบ สร้างให้เกิดความรู้สึกสะอาดตา ทั้งยังมีพื้นผิวไม้ส่วนที่ทาสีน้ำอะคริลิกสีทองลงไปเป็นพื้นหลังของบรรยากาศ

สร้างให้เกิดลักษณะพื้นผิวที่สามารถแสดง ให้เห็นถึงเนื้อหาอุดมคติของความดีงาม และรูปแบบของสัญลักษณ์ที่เป็นพลังบารมีของพระพุทธเจ้าได้

3. รูปทรง (Form) รูปทรงส่วนใหญ่เป็นรูปทรงของพระพุทธเจ้า รูปทรงของเหล่าหมู่มาร และรูปทรงของลวดลายไทย รูปทรงของพระพุทธเจ้ามีลักษณะเหนือจริง รูปทรงของเหล่าหมู่มารมีลักษณะคล้ายกับคนที่มี อวัยวะต่างๆ ใหญ่โต และยืดยาวผิดปกติ เช่น แขน ขายาว เท้าใหญ่ มือใหญ่ ฯลฯ รูปทรงของลวดลายไทย จากลวดลายที่เป็นแบบแผนของลวดลายไทยในงานจิตรกรรมฝาผนัง นำมาผสมผสานให้กลมกลืน ส่งเสริมรูปทรงของพระพุทธเจ้าให้โดดเด่นขึ้น จนกลายเป็นภาพรวมของภาพมารผจญ ในลักษณะใหม่ขึ้นมา

4. น้ำหนัก (Value)

- 4.1 น้ำหนักที่เกิดจากการไล่น้ำหนักขาว ดำ ของดินสอ ปากกา และหมึกจีน
- 4.2 น้ำหนักที่เกิดจากการไล่น้ำหนักของสีต่างๆ เช่นสีแดง สีเขียว สีน้ำเงิน เป็นต้น
- 4.3 น้ำหนักที่เกิดจากการเว้นพื้นที่ในส่วนที่เป็นพื้นหลังสีทอง กับสีของตัวภาพเหล่าหมู่มารผจญสีดำที่เกิดจากการไล่น้ำหนักด้วยหมึกจีน

5. สี (Colour)

สีในงานวิจัยชิ้นนี้ มีสีที่เกิดขึ้นจากการไล่น้ำหนักสีบนรูปทรงของพระพุทธเจ้า รูปทรงของเหล่าหมู่มาร และรูปทรงของลวดลายไทย สีที่ใช้ในการสร้างเป็นพื้นหลังของภาพคือสีน้ำอะครีลิคสีต่างๆ สีที่เกิดจากการปรับค่าน้ำหนักของเส้นดิน สอ ปากกา หมึกจีน และสีที่เกิดขึ้นจากพื้นผิวของการปิดทองคำเปลว งานจึงมีสีโทนสีน้ำตาล สีแดง สีน้ำเงิน และดำ

การสร้างสรรค์ผลงานวิจัย

การสร้างสรรค์ผลงานวิจัยทางศิลปะให้ออกมาได้อย่างลงตัว และสมบูรณ์ทั้งทางเนื้อหาการ แสดงออก รูปทรง และเทคนิค จำเป็นต้องมีการทดลองค้นหาวิธีการแสดงออกในแนวทางส่วนตัว เป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่อง ซึ่งต้องอาศัยระยะเวลาในการค้นหารูปแบบ เทคนิค เพื่อให้ตรงกับแนวความคิดให้มากที่สุด การสร้างสรรค์ผลงานวิจัยเรื่อง “การสร้างสรรค์ผลงานมารผจญในจิตรกรรมไทยร่วมสมัย” นี้ ผู้วิจัยแบ่งการสร้างสรรค์ผลงานวิจัยออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. การเตรียมวัสดุอุปกรณ์
2. การดำเนินงานสร้างสรรค์ภาพร่างความคิด ก่อนขยายเป็นผลงานจริง
3. การดำเนินงานสร้างสรรค์ผลงานจริง

การเตรียมวัสดุอุปกรณ์

วัสดุอุปกรณ์ของการสร้างสรรค์ผลงานวิจัยเรื่อง “การสร้างสรรค์ผลงานมารผจญใน จิตรกรรมไทยร่วมสมัย” ตามที่ได้กำหนดขอบเขตไว้ และที่เกี่ยวข้อง มีดังต่อไปนี้

1. ดินสอ
2. ปากกา
3. หมึกจีน
4. สีน้ำพลาสติก
5. สีอะครีลิค
6. พู่กัน
7. ไม้อัด
8. กาวลาเทค
9. แบลงทาสี
10. ไม้บรรทัดฉาก
11. กระดาษ

ภาพที่ 35 ภาพวัสดุ อุปกรณ์ ที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานวิจัย

ภาพที่ 36 ภาพวัสดุ อุปกรณ์ ที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานวิจัย

ภาพที่ 37 ภาพวัสดุ อุปกรณ์ ที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานวิจัย

การดำเนินงานสร้างสรรค์ภาพร่างความคิด (Sketch idea) ก่อนขยายเป็นผลงานจริง

การดำเนินงานสร้างสรรค์ภาพร่างความคิด ก่อนขยายเป็นผลงานจริง เป็นการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรม 2 มิติ รวมผลงานทั้งหมดจำนวน 9 ชิ้น การสร้างสรรค์ผลงานในส่วนนี้ เป็นการนำเอารูปทรงของพระพุทธรูปเจ้า รูปทรงของเหล่าหม่อมมาร และรูปทรงของลวดลายไทยต่างๆ ที่ได้ฝึกฝนทดลอง พัฒนารูปทรง โดยการวาดเส้นด้วยดินสอ ปากกา หมึกจีน สีน้ำพลาสติก และสีอะครีลิค จนเป็นที่น่าพอใจ และตรงตามความต้องการมากที่สุด นำรูปทรงเหล่านั้นมาขยายผล จัดวางในองค์ประกอบใหม่ โดยกำหนดรูปทรงของพระพุทธรูปเจ้าให้มีขนาดใหญ่ วางตำแหน่งตรงกึ่งกลางของภาพให้เป็นจุดสำคัญ และมีรูปทรงเหล่าหม่อมมารขนาดย่อมลงมาเป็นส่วนประกอบ สร้างบรรยากาศความเคลื่อนไหวโดยรวมในผลงานด้วยเส้น ที่เกิดจากลวดลายไทยต่างๆ ให้เกิดภาพของมารผจญในลักษณะผสมผสานระหว่างความเป็นจิตรกรรมไทยประเพณีและจิตรกรรมไทยร่วมสมัย

ภาพผลงาน ภาพร่างความคิด เพื่อค้นหารูปร่าง รูปทรงตามที่ต้องการ

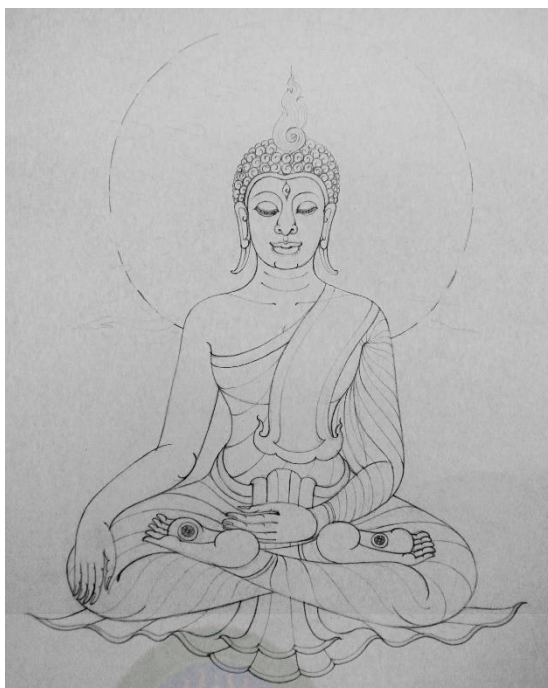

ภาพที่ 38 ภาพร่างความคิดขั้นที่ 1

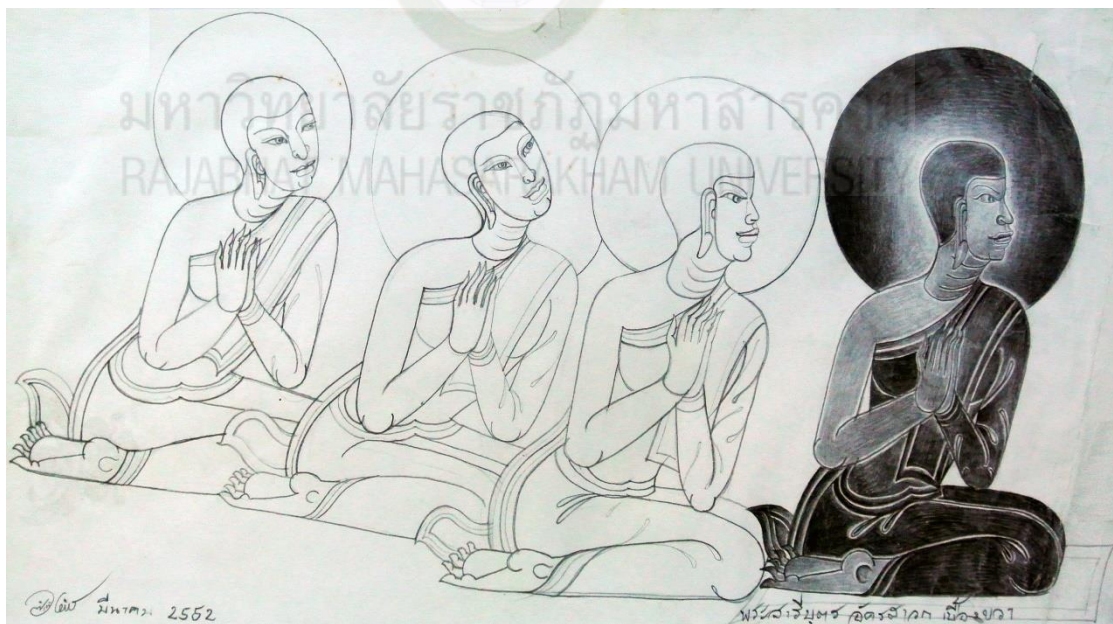
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASarakham UNIVERSITY

ภาพที่ 39 ภาพร่างความคิดขั้นที่ 2

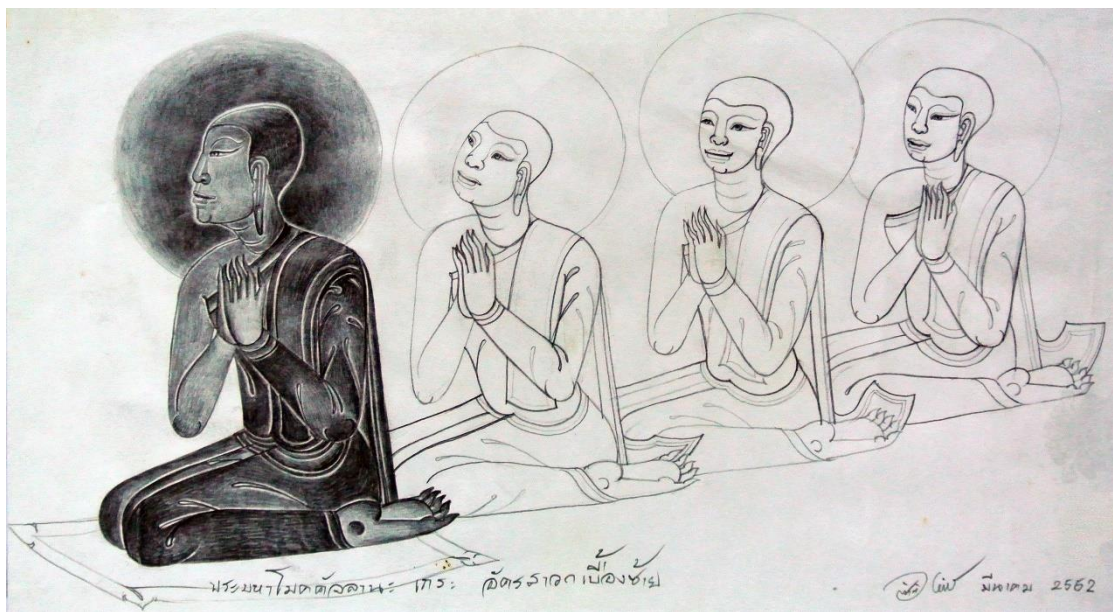

ภาพที่ 40 ภาพร่างความคิดขั้นที่ 3

ภาพที่ 41 ภาพร่างความคิดขั้นที่ 4

ภาพที่ 42 ภาพร่างความคิดขั้นที่ 5

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASarakham UNIVERSITY

ภาพที่ 43 ภาพร่างความคิดขั้นที่ 6

ภาพที่ 44 ภาพร่างความคิดชั้นที่ 7

ภาพที่ 45 ภาพร่างความคิดชั้นที่ 8

ภาพที่ 46 ภาพร่างความคิดขั้นที่ 9

การดำเนินงานสร้างสรรค์ผลงานจริง

เป็นการดำเนินงานสร้างสรรค์ผลงานที่ต่อเนื่อง และพัฒนามาจากภาพร่างความคิด โดยมี การปรับเปลี่ยนการจัดวางองค์ประกอบของภาพ และพัฒนาการแสดงออกให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น พร้อมทั้งแก้ไขปัญหาต่างๆ จากผลงานภาพร่างความคิด ผลงานในระยะนี้ยังคงอยู่ในแนวความคิดเดิม คือ แสดงภาพของมารผจญด้วยเทคนิคการวาดภาพด้วยดินสอ ปากกา หมึกจีน สีน้ำพลาสติก และ สีอะครีลิคบนกระดาษ และแผ่นไม้อัด จำนวน 4 ชั้น ในลักษณะของงานจิตรกรรม 2 มิติ

ผลงานวิจัยชิ้นที่ 1

การดำเนินงานสร้างสรรค์ผลงานวิจัยชิ้นที่ 1 มีขั้นตอนการดำเนินงาน 4 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การร่างภาพ

ขั้นตอนนี้เป็นการใช้ดินสอในการร่างภาพ โดยการวางโครงสร้างทั้งหมดของภาพ เริ่มจากรูปทรงของพระพุทธรูปที่เป็นประธานในภาพให้มีขนาดใหญ่ จากนั้นจึงวางโครงสร้างของรูปทรงลวดลายไทยต่างๆ ที่มีขนาดลดลงมาตามความเหมาะสม ในลักษณะของการจัดองค์ประกอบศิลป์ เป็นการพัฒนามาจากการสร้างสรรค์ผลงานภาพร่างความคิด ตัดส่วนภาพของเหล่าหมู่मारออกไป ให้เหลือเพียง รูปของพระพุทธรูปประทับนั่งขัดสมาธิอยู่บนรัตนบัลลังก์ ใต้ต้นศรีมหาโพธิ์ ที่มีลวดลายไทยชอกนกเปลวหางไหลประกอบด้านข้าง

ขั้นตอนที่ 2 การลงน้ำหนักขาว เทา ดำบนรูปร่าง รูปทรงของภาพพระพุทธรูปเจ้า และลวดลายชอกนกเปลวหางไหลด้วยหมึกจีน

เป็นการใช้หมึกจีนระบายสร้างน้ำหนัก ขาว เทา ดำ ลงไปบนรูปร่าง รูปทรงของภาพพระพุทธรูปเจ้า และลวดลายชอกนกเปลวหางไหล ที่เป็นประธานในผลงาน เพื่อสร้างจุดเด่น จุดสนใจในงาน

ขั้นตอนที่ 3 การลงสีพื้นหลังของภาพ

เมื่อระบายสร้างน้ำหนักขาว เทา ดำด้วยหมึกจีนลงไปบนรูปร่าง รูปทรงของภาพพระพุทธรูปเจ้า และลวดลายชอกนกเปลวหางไหลทั่วทั้งหมดในผลงานแล้ว ใช้หมึกจีนซึ่งมีความเข้มกำหนดให้เป็นสีของบรรยากาศในภาพทั้งหมด ทาลงไปตรงที่ว่างระหว่างรูปร่าง รูปทรงของภาพพระพุทธรูปเจ้า และลวดลายชอกนกเปลวหางไหลในส่วนต่างๆ จนทั่วทั้งภาพ รวมถึงการไล่น้ำหนักของสีดำเข้มสุดจากบริเวณขอบของงานทั้ง 4 ด้านเข้ามาหาจุดเด่นคือรูปของพระพุทธรูปเจ้าที่เป็นประธานของภาพ ในงานจึงเกิดเป็นระยะจังหวะของสีในโทนสีเดียว คือสีขาว สีเทา และสีดำ ที่เป็นพื้นหลังกับส่วนของรูปทรงพระพุทธรูปเจ้า และลวดลายไทยต่างๆ

ขั้นตอนที่ 4 การเน้นส่วนต่างๆของภาพด้วยการตัดเส้น

ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนสุดท้ายที่สร้างให้งานเกิดความสมบูรณ์ คือการใช้สีเข้มของหมึกจีนตัดเส้น เน้นส่วนต่างๆของภาพ โดยการเลือกเน้นเฉพาะจุด เพื่อให้เกิดความน่าสนใจในงาน ยกตัว อย่างเช่น การเน้นเฉพาะรูปร่างของพระพุทธรูปเจ้า ที่เป็นจุดเด่นในภาพให้ชัดขึ้น สามารถ

ดึงดูตสายตา และเพื่อผลของการปะทะทางความรู้สึกในเรื่องของความชัดเจนสำหรับผู้ชมผลงาน ในงานจึงเกิดเป็นภาพของลายเส้น น้ำหนัก รูปร่าง และองค์ประกอบศิลป์ ที่เป็นเอกภาพสมบูรณ์

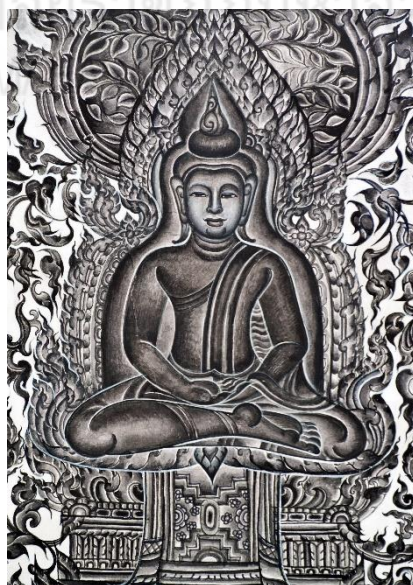
ภาพที่ 47 ภาพการร่างภาพด้วยดินสอในขั้นตอนที่ 1

ภาพที่ 48 ภาพการร่างภาพด้วยดินสอในขั้นตอนที่ 1

ภาพที่ 49 ภาพการลงน้ำหนัก ขาว เทา ดำบนรูปร่าง รูปทรงของพระพุทธรูปเจ้า
ด้วยหมึกจีน ในขั้นตอนที่ 2

ภาพที่ 50 ภาพการลงน้ำหนัก ขาว เทา ดำบนรูปร่าง รูปทรงของลวดลายไทยต่างๆ
ด้วยหมึกจีน ในขั้นตอนที่ 2

ภาพที่ 51 ภาพการลงสีพื้นหลังของภาพในขั้นตอนที่ 3

ภาพที่ 52 ภาพการลงสีพื้นหลังของภาพในขั้นตอนที่ 3

ภาพที่ 53 ภาพการเน้นส่วนต่างๆของภาพด้วยการตัดเส้นในขั้นตอนที่ 4

ภาพที่ 54 ภาพการเน้นส่วนต่างๆของภาพด้วยการตัดเส้นในขั้นตอนที่ 4

ภาพที่ 55 ภาพสมบูรณผลงานวิจัยชิ้นที่ 1

ผลงานวิจัยชิ้นที่ 2

การดำเนินงานสร้างสรรค์ผลงานวิจัยชิ้นที่ 2 มีขั้นตอนการดำเนินงาน 5 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การร่างภาพ

ขั้นตอนนี้เป็นการใช้ดินสอ และปากกาในการร่างภาพ โดยการวางโครงสร้างทั้งหมดของภาพ เริ่มจากรูปทรงของพระพุทธรูปที่เป็นประธานในภาพให้มีขนาดใหญ่ จากนั้นจึงวางโครงสร้างของรูปทรงของเหล่าหมู่มารทั้งหลายที่กำลังเข้ามาผจญ ให้มีขนาดลดลงตามความเหมาะสม ในลักษณะของการจัดองค์ประกอบศิลป์ ในด้านข้างซ้าย และข้างขวาของรูปพระพุทธรูปที่เป็นประธานอยู่ตรงกลาง เป็นการพัฒนามาจากการสร้างสรรค์ผลงานภาพร่างความคิดโดยการเอาภาพร่างทั้งสองส่วนมารวมกัน

ขั้นตอนที่ 2 การลงน้ำหนักขาว เทา ดำบนรูปร่าง รูปทรงของพระพุทธรูป ด้วยดินสอ EE

เป็นการใช้ดินสอ EE ระบายสร้างน้ำหนักขาว เทา ดำลงบนรูปร่าง รูปทรงของพระพุทธรูปที่เป็นประธานในผลงาน เพื่อสร้างปริมาตรของรูปให้มีความกลมมน คล้ายกับน้ำหนักที่เกิดขึ้นในประติมากรรมพระพุทธรูปแบบปูนต้ำ สร้างให้เกิดจุดเด่น จุดสนใจในงาน

ขั้นตอนที่ 3 การลงสีพื้นหลังของภาพ

เมื่อระบายสร้างน้ำหนัก ขาว เทา ดำ ด้วยดินสอ EE ลงบนรูปร่าง รูปทรงของพระพุทธรูปทั่วทั้งหมดในผลงานแล้ว ใช้สีอะครีลิคสีทอง โดยกำหนดให้เป็นสีของบรรยากาศพื้นหลังในภาพในส่วนตรงกลางหลังรูปพระพุทธรูป ทาลงไปตรงที่ว่างด้านหลังรูปร่าง รูปทรงของพระพุทธรูปในลักษณะคล้ายชุ่มเรือนแก้ว ในงานจึงเกิดเป็นระยะของสีทอง ที่เป็นพื้นหลังกับส่วนของรูปร่าง รูปทรงของพระพุทธรูปที่เป็นงานวาดเส้น ด้วยดินสอ EE

ขั้นตอนที่ 4 การลงสีภาพเหล่าหมู่มาร

ขั้นตอนนี้ คือการใช้ปากกาสีน้ำเงินที่ได้ร่างภาพเหล่าหมู่มารไว้ในขั้นตอนที่ 1 วาดเส้นลงน้ำหนักไปบนรูปร่าง รูปทรงของเหล่าหมู่มารต่างๆ ทั้งสองข้างซ้าย และขวา โดยการใช้ปากกาไล่น้ำหนักให้เกิดค่าน้ำหนักอ่อน เข้ม ตามความเหมาะสม จนเกิดภาพเหล่าหมู่มารสีน้ำเงินอ่อน เข้ม รอบรูปร่าง รูปทรงของพระพุทธรูป

ขั้นตอนที่ 5 การเน้นสร้างจุดสนใจ และลงสีพื้นหลังทั้งหมด

ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนสุดท้ายที่สร้างให้งานเกิดความสมบูรณ์ คือการใช้สีเน้นรายละเอียดให้เกิดจุดเด่น จุดสนใจในภาพ ในส่วนรูปร่าง รูปทรงของพระพุทธเจ้าใช้สีแดงสร้างน้ำหนักเป็นฉัพพรรณรังสีด้านหลัง ศีรษะรูปพระพุทธเจ้าบนพื้นสีทอง ส่วนรูปร่าง รูปทรงของเหล่าหมู่มารใช้สีเหลืองไล่น้ำหนักรอบรูปร่าง รูปทรงของเหล่าหมู่มารจากสีเหลืองที่เข้มด้านในค่อยๆอ่อนจางออกมาด้านนอก ในส่วนสุดท้าย คือพื้นหลังของภาพใช้สีแดงไล่น้ำหนักจากแดงเข้ม ไปอ่อน ตามแนวของเส้นปากกาที่ได้ร่างไว้บนพื้นหลังใน ขั้นตอนที่ 1 จนทั่วทั้งภาพ ทำให้เกิดลักษณะของแสงสีแดงเคลื่อนไหวตามเส้นไปทั่วทั้งภาพ ในงานจึง เกิดเป็นภาพของลายเส้น น้ำหนัก รูปร่าง และองค์ประกอบศิลป์ ที่เป็นเอกภาพสมบูรณ์

ภาพที่ 56 - 57 ภาพการร่างภาพด้วยดินสอในขั้นตอนที่ 1

ภาพที่ 58 ภาพการลงน้ำหนักขาว เทา ดำบนรูปร่าง รูปทรงของพระพุทธรูปเจ้า
ด้วยดินสอEE ในขั้นตอนที่ 2

ภาพที่ 59 – 60 ภาพการลงน้ำหนักขาว เทา ดำบนรูปร่าง รูปทรงของพระพุทธรูปเจ้า
ด้วยดินสอEE ในขั้นตอนที่ 2

ภาพที่ 61 ภาพบรรยากาศพื้นหลังในภาพในส่วนตรงกลางหลังรูปพระพุทธเจ้า ลงสีพื้นหลังของภาพ
ด้วยสีอะครีลิคสีทอง ในขั้นตอนที่ 3

ภาพที่ 62 - 63 ภาพการวาดเส้นลงน้ำหนักไปบนรูปร่าง รูปทรงของเหล่าหมีมารด้วยปากกาสีน้ำเงิน
ในขั้นตอนที่ 4

ภาพที่ 64 ภาพการการลงสีพื้นหลังของภาพด้วยสีแดงไล่น้ำหนักจากแดงเข้ม ไปอ่อน ตามแนวของ
เส้นปากกาที่ได้ร่างไว้บนพื้นหลังในขั้นตอนที่ 5

ภาพที่ 65 ภาพการการลงสีพื้นหลังของภาพด้วยสีแดงไล่น้ำหนักจากแดงเข้ม ไปอ่อน ตามแนวของ
เส้นปากกาที่ได้ร่างไว้บนพื้นหลังในขั้นตอนที่ 5

ภาพที่ 66 ภาพสมบูรณของผลงานวิจัยชิ้นที่ 2

ผลงานวิจัยชิ้นที่ 3

การดำเนินงานสร้างสรรค์ผลงานวิจัย มีขั้นตอนการดำเนินงาน 5 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้
 ขั้นตอนที่ 1 การสร้างชิ้นงานด้วยไม้อัด

ขั้นตอนนี้เป็นการสร้างชิ้นงานลักษณะวงกลมจากการตัดไม้อัดให้เป็นรูปวงกลมตามต้องการ เมื่อตัดไม้อัดได้ขนาดตามต้องการแล้วเจาะช่องตรงกลางแผ่นไม้อัดให้มีลักษณะคล้ายขุมเรือนแก้วในงานพุทธศิลป์แบบประเพณี แล้วต่อส่วนที่ตัดด้านหลังให้เป็นช่อง สำหรับติดตั้งพระพุทธรูปปางไพริพินาศ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยชิ้นที่ 3

ขั้นตอนที่ 2 ลงสีพื้นหลัง เพื่อสร้างบรรยากาศโดยรวมของภาพในบริเวณพื้นที่วงกลมโดยใช้สีอะคริลิคสีทอง และในส่วนขุมเรือนแก้วใช้สีแดงเพื่อต้องการให้สีแดงส่งเสริมกับพระพุทธรูปไพริพินาศซึ่งเป็นประธานของภาพสีทองด้วยเช่นกัน

ขั้นตอนที่ 3 ใช้ดินสอ และปากกาในการร่างภาพ โดยการวางโครงสร้างทั้งหมดของภาพเริ่มจากรูปร่าง รูปทรงของเหล่าหม่อมมารต่างๆ ที่มีลักษณะร่างกายขาดกระเด็นไปโดยรอบขุมเรือนแก้วที่ได้เจาะช่องไว้ จากนั้นจึงวางโครงสร้างของรูปทรงของลวดลายไทย และเส้น ที่แสดงความเคลื่อนไหว ที่มีขนาดลดลงมาตามความเหมาะสมในลักษณะของการจัดวางองค์ประกอบศิลป์ เป็นการพัฒนามาจากการสร้างสรรค์ผลงานภาพร่างความคิด

ขั้นตอนที่ 4 การลงน้ำหนักของรูปร่าง รูปทรงของเหล่าหม่อมมารต่างๆ ด้วยหมึกจีน สร้างน้ำหนักโดยใช้พู่กันไล่น้ำหนักลงไปบนรูปร่าง รูปทรงของเหล่าหม่อมมารในผลงานที่ได้ร่างภาพไว้ในขั้นตอนที่ 3 เพื่อสร้างให้เกิดปริมาตร น้ำหนักของแสงเงาของรูปทรง สร้างจุดเด่น จุดสนใจในงาน

ขั้นตอนที่ 5 การใช้สีเน้นบางส่วนให้เกิดระยะ ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนสุดท้ายที่สร้างให้งานเกิดความสมบูรณ์ คือการใช้สีแดง ทาลงไปบริเวณรอบรูปร่าง รูปทรงของเหล่าหม่อมมารบางส่วน โดยเว้นระยะบางตัวเท่านั้น ไม่ได้เน้นทุกตัวที่อยู่ในภาพ โดยการเลือกเน้นเฉพาะจุดนั้น เพื่อให้เกิดความน่าสนใจในงาน ยกตัวอย่างเช่น การเน้นเฉพาะใบหน้าของภาพเหล่าหม่อมมารบางตัวที่เป็นจุดเด่นในภาพให้ชัดขึ้น สามารถดึงดูดสายตา และเพื่อผลของการปะทะทางความรู้สึกในเรื่องของระยะ สำหรับผู้ที่ชมผลงาน ในงานจึงเกิดเป็นภาพของลายเส้น น้ำหนัก รูปร่าง รูปทรง และองค์ประกอบศิลป์ ที่เป็นเอกภาพสมบูรณ์

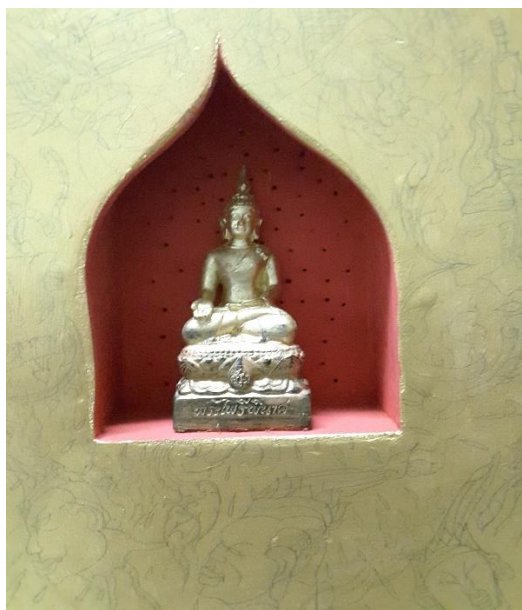

ภาพที่ 67 ภาพการสร้างชิ้นงานด้วยไม้อัด ในขั้นตอนที่ 1

ภาพที่ 68 ภาพการลงสีพื้นหลัง เพื่อสร้างบรรยากาศโดยรวมของภาพ
ในขั้นตอนที่ 2

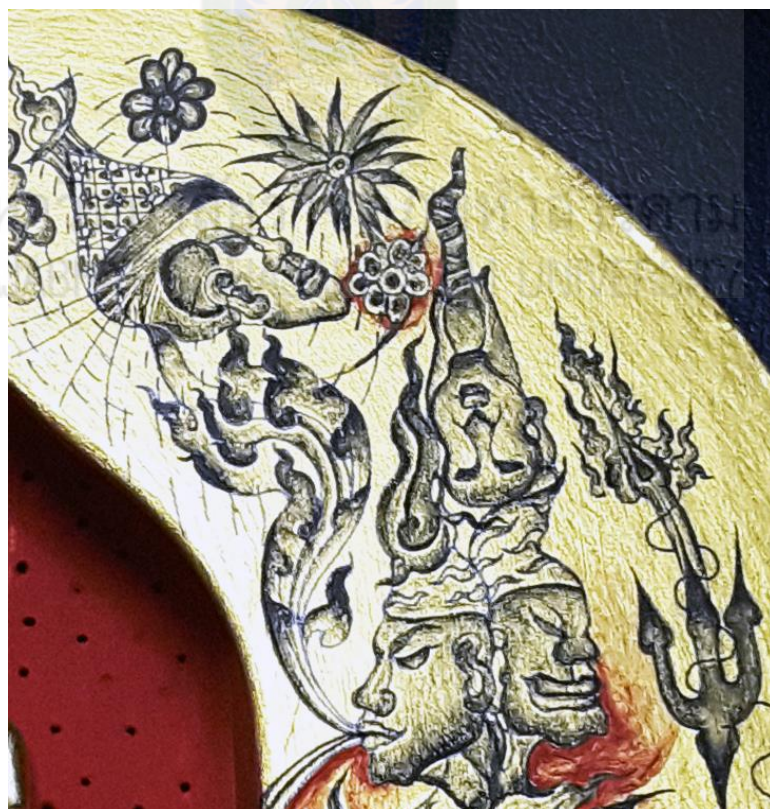
ภาพที่ 69 ภาพการใช้ดินสอ และปากกาในการร่างภาพ ในขั้นตอนที่ 3

ภาพที่ 70 ภาพการใช้ดินสอ และปากกาในการร่างภาพ ในขั้นตอนที่ 3

ภาพที่ 71 ภาพการลงน้ำหนักของรูปร่าง รูปทรงของเหล่าหุมุมารต่างๆ ในขั้นตอนที่ 4

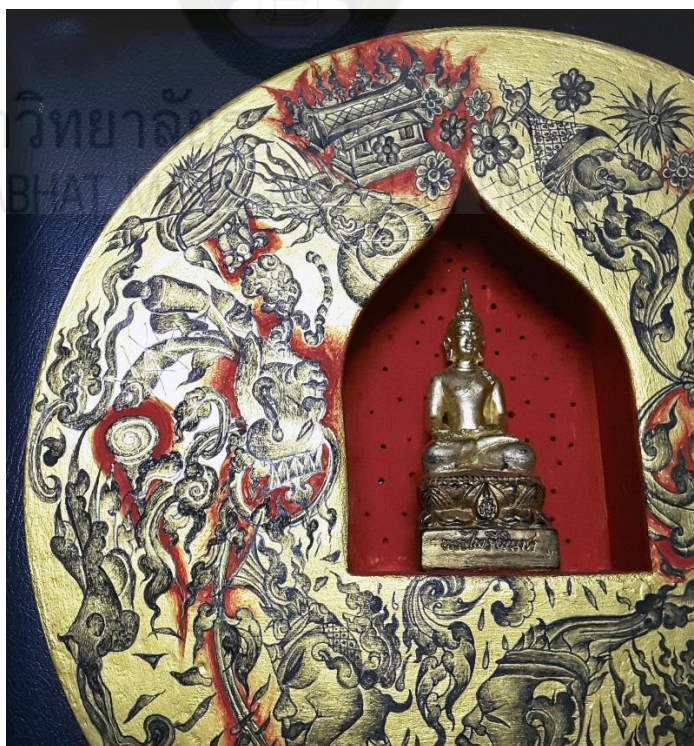

ภาพที่ 72 ภาพการลงน้ำหนักของรูปร่าง รูปทรงของเหล่าหุมุมารต่างๆ ในขั้นตอนที่ 4

ภาพที่ 73 ภาพการใช้สีเน้นบางส่วนให้เกิดระยะ ในชั้นตอนที่ 5

ภาพที่ 74 ภาพการใช้สีเน้นบางส่วนให้เกิดระยะ ในชั้นตอนที่ 5

ภาพที่ 75 ภาพสมบุรณ์ของผลงานวิจัยขั้นที่ 3

ผลงานวิจัยขั้นที่ 4

การดำเนินงานสร้างสรรค์ผลงานวิจัยขั้นที่ 4 มีขั้นตอนการดำเนินงาน 4 ขั้นตอนที่ตั้งต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การร่างภาพ

ขั้นตอนนี้เป็นการใช้ดินสอ และปากกาในการร่างภาพ โดยการวางโครงสร้างทั้งหมดของภาพ เริ่มจากรูปทรงของพระพุทธเจ้าที่เป็นประธานในภาพให้มีขนาดใหญ่ เป็นจุดเด่นวางอยู่ตรงกลางภาพ จากนั้นจึงวางโครงสร้างของรูปทรงที่มีขนาดลดลงมาตามความเหมาะสม ต่อมาร่าง

เส้นด้วยปากกาไปทั่วทั้งภาพโดย เว้นจังหวะให้เหมาะสมกับภาพของพระพุทธเจ้าที่อยู่ตรงกลางภาพ เพื่อให้เส้นเป็นสื่อสายตาแสดงความเคลื่อนไหวในภาพ หลังจากนั้นกำหนดเส้นวงกลมในลักษณะให้เป็นพระฉัพพรรณรังสีบริเวณโดยรอบศีรษะของรูปพระพุทธเจ้าที่เป็นรูปประธานของภาพ ในส่วนด้านล่างของภาพ ร่างภาพเรือนไทยที่มีลักษณะกลับหัวที่ไฟกำลังไหม้อยู่ ตรงข้ามกับรูปพระพุทธเจ้าที่อยู่ด้านบน ในลักษณะของการจัดองค์ประกอบศิลป์ เป็นการพัฒนามาจากการสร้างสรรค์ผลงานภาพร่างความคิด

ขั้นตอนที่ 2 การลงน้ำหนักของรูปร่าง รูปทรงของพระพุทธเจ้า พระฉัพพรรณรังสี เรือนไทยด้วยสีอะครีลิค

เป็นการใช้สีอะครีลิคสีชมพูเข้ม ระบายลงไป เพื่อสร้างน้ำหนัก ลงบนรูปร่างของพระพุทธเจ้า ใช้สีอะครีลิคสีเหลืองส้มระบายลงไปบนพื้นที่ ที่เป็นจีวร ต่อจากนั้นระบายไล่น้ำหนักสีบริเวณวงกลมที่กำหนดให้เป็นพระฉัพพรรณรังสีโดยใช้สีส้ม และใช้สีโทนสีต่างๆระบายบริเวณรัศมีสีต่างๆ เช่นสีเหลือง สีน้ำเงิน สีเขียว สีฟ้า ฯลฯ เป็นต้น ต่อมาใช้สีดำระบายตรงบริเวณเม็ดพระศกไล่น้ำหนักของสีดำให้เกิดมิติความกลม หลังจากนั้นใช้น้ำยาระบายเพื่อทาบริเวณพระเกศมาลาทิ้งไว้ประมาณ3นาทีแล้วปิดทองคำเปลวแท้ลงไปบริเวณที่ทาน้ำยาระบายนั้น ต่อมาลงน้ำหนักของสีโทนสีร้อนเช่น สีแดง สีส้ม สีม่วงแดง ไปบริเวณรูปทรงเรือนไทยด้านล่างของภาพให้เกิดมิติเหมือนกับว่ากำลังเกิดไฟไหม้เรือนไทยอยู่ เพื่อสร้างจุดเด่นในสัญลักษณ์ และส่งเสริมให้เกิดจุดสนใจในผลงาน

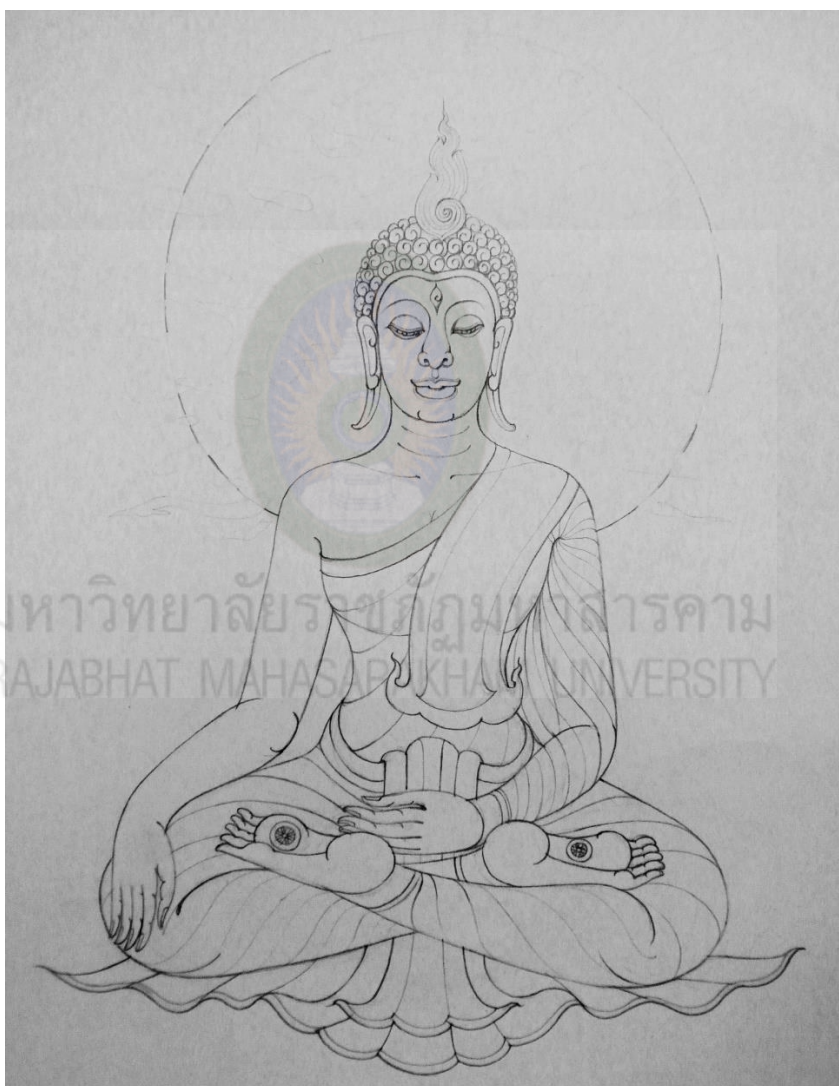
ขั้นตอนที่ 3 การลงสีพื้นหลังของภาพ

เมื่อระบายสีสร้างน้ำหนักต่างๆ ด้วยสีอะครีลิค ลงไปบนรูปร่าง รูปทรงต่างๆ ทั่วทั้งหมดในผลงานแล้ว ใช้สีอะครีลิคสีเหลืองค่อยๆระบายน้ำหนักโดยรอบรูปร่างของพระพุทธเจ้าที่เป็นประธานของภาพ หลังจากนั้นใช้สีน้ำเงินเข้มค่อยๆระบาย จากด้านบนของภาพลงมาโดยเมื่อใกล้ถึงสีเหลืองก็ค่อยๆไล่น้ำหนักของสีน้ำเงินกับสีเหลืองให้เข้ากัน ต่อมาใช้สีดำไล่น้ำหนักจากด้านล่างของภาพขึ้นไปด้านบน โดยเว้นระยะห่างจากรูปร่าง รูปทรงต่างๆ ให้มีพื้นที่สีขาวเล็กๆรอบ รูปร่าง รูปทรงอื่นๆในภาพ ซึ่งทำให้สีบรรยากาศทั่วทั้งภาพเป็นสีโทนสีน้ำเงินดำ ช่วยขับเน้นสีอื่นๆที่สว่างกว่าให้โดดเด่นขึ้น

ขั้นตอนที่ 4 การเน้นส่วนต่างๆของภาพ ด้วยการตัดเส้น

ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนสุดท้ายที่สร้างให้งานเกิดความสมบูรณ์ คือการใช้สีต่างๆเน้นส่วนต่างๆของภาพ โดยการเลือกเน้นเฉพาะจุด เพื่อให้เกิดความน่าสนใจในงาน ยกตัว อย่างเช่น

การตัดเส้นเน้นใบหน้าของพระพุทธเจ้าที่เป็นจุดเด่นในภาพให้ชัดเจนและเกิดความสวยงามขึ้น ตัดเส้นไปบนรูปร่าง รูปทรงของบ้านเรือนไทยในรายละเอียดหลังคา เสา พื้นและตัดเส้นเปลวไฟที่กำลังไหม้บ้านเรือนไทยให้เด่นชัดขึ้นมา สามารถดึงดูดสายตา และเพื่อผลของการปะทะทางความรู้สึกในเรื่องของความร้อน สำหรับผู้ที่ชมผลงาน ในงานจึงเกิดเป็นภาพของลายเส้น น้ำหนัก รูปร่าง รูปทรง และองค์ประกอบศิลป์ ที่เป็นเอกภาพสมบูรณ์

ภาพที่ 76 ภาพการใช้ดินสอ และปากกาในการร่างภาพ ในขั้นตอนที่ 1

ภาพที่ 77 ภาพการใช้ดินสอ และปากกาในการร่างภาพ ในขั้นตอนที่ 1

ภาพที่ 78 ภาพการลงน้ำหนักของรูปร่าง รูปทรงของพระพุทธเจ้า พระฉัพพรรณรังสี เรือนไทย
ในขั้นตอนที่ 2

ภาพที่ 79 ภาพการลงน้ำหนักของรูปร่าง รูปทรงของพระพุทธเจ้า พระฉัพพรรณรังสี เรือนไทย
ในขั้นตอนที่ 2

ภาพที่ 80 ภาพการลงสีพื้นหลังของภาพ ในขั้นตอนที่ 3

ภาพที่ 81 ภาพการลงสีพื้นหลังของภาพ ในขั้นตอนที่ 3

ภาพที่ 82 ภาพการลงสีพื้นหลังของภาพ ในขั้นตอนที่ 3

ภาพที่ 83 ภาพการเน้นส่วนต่างๆของภาพ ด้วยการตัดเส้น ในขั้นตอนที่ 4

ภาพที่ 84 ภาพการเน้นส่วนต่างๆของภาพ ด้วยการตัดเส้น ในขั้นตอนที่ 4

ภาพที่ 85 ภาพสมบูรณของผลงานวิจัยชั้นที่ 4

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยสร้างสรรค์ทางจิตรกรรมลักษณะ 2 มิติรูปแบบกึ่งนามธรรม (Semi-Abstract Form) เรื่อง “การสร้างสรรค์ผลงานมารผจญในจิตรกรรมไทยร่วมสมัย” ผู้วิจัยได้เริ่มตั้งแต่เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2560 และสำเร็จลงในเดือนกันยายน พ.ศ.2561 โดยกำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาแนวทางของการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมเทคนิคผสม เรื่องมารผจญในจิตรกรรมไทยร่วมสมัย
2. เพื่อสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมเทคนิคผสม เรื่องมารผจญในจิตรกรรมไทยร่วมสมัย ด้วยกรรมวิธีการใช้ปากกา หมึกจีน สีน้ำ และสีอะครีลิค สร้างร่องรอย ลายเส้น รูปทรงบนวัสดุ คือ แผ่นกระดาษ และแผ่นไม้อัด
3. สร้างสุนทรียภาพในผลงานจิตรกรรมเทคนิคผสม จากความเชื่อ และความศรัทธาที่มีต่อเรื่องราวพระสูตร ตอนมารผจญ ในพุทธศาสนา

หลังจากที่ได้ดำเนินการสร้างสรรค์ผลงานวิจัยจำนวน 4 ชิ้น แล้วเสร็จ ผู้วิจัยได้เผยแพร่ผลงานวิจัยสร้างสรรค์ในรูปแบบของการจัดนิทรรศการ ดังนี้

1. เผยแพร่ในรูปแบบนิทรรศการกลุ่ม
2. สถานที่จัดแสดงผลงานนิทรรศการผลงานวิจัย 1) หอศิลป์จามจุรี - จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2) หอศิลป์ช่อพะยอม มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
3. ชื่อชุดผลงาน มารพ่าย (Demon defeated)

ในการดำเนินงานวิจัยสร้างสรรค์ ผู้วิจัย แบ่งผลการดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ ดังนี้

1. ผลของการศึกษาเนื้อหาสำคัญที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเรื่อง “การสร้างสรรค์ผลงานมารผจญในจิตรกรรมไทยร่วมสมัย”
2. ผลการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ ด้านจิตรกรรมไทยร่วมสมัย

ผลของการศึกษาเนื้อหาสำคัญที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเรื่อง “การสร้างสรรค์ผลงานมารผจญในจิตรกรรมไทยร่วมสมัย”

ผลของการศึกษาเนื้อหาสำคัญที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเรื่อง “การสร้างสรรค์ผลงานมารผจญในจิตรกรรมไทยร่วมสมัย” ได้ค้นพบประเด็นสำคัญที่สามารถจะนำมาถ่ายทอดเป็นผลงานทัศนศิลป์ ด้านจิตรกรรมไทยร่วมสมัย ดังนี้

1.1 ภาพของจิตรกรรมเรื่องมารผจญ จากหนังสือ ตำรา เอกสาร และงานจิตรกรรมฝาผนังของโบราณ อีกทั้ง ภาพจากผลงานวิจัยสร้างสรรค์ทางศิลปะของนักวิจัยรุ่นใหม่ร่วมยุคสมัยกับผู้วิจัย

1.2 การใช้ภาพสัญลักษณ์แทนหลักธรรมคำสอนในพุทธศาสนาที่มีอยู่ในเรื่องราวมารผจญ

1.3 เหตุผลการบันทึกเรื่องราวพุทธประวัติตอนมารผจญ ไว้เป็นหนังสือ ตำรา เอกสาร และงานทัศนศิลป์

ผลการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ ด้านจิตรกรรมไทยร่วมสมัย

ผลการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ ด้านจิตรกรรมไทยร่วมสมัย เรื่อง “การสร้างสรรค์ผลงานมารผจญในจิตรกรรมไทยร่วมสมัย” ผู้วิจัยได้ลำดับพัฒนาการของการสร้างผลงานเป็น 2 ส่วน ดังรายละเอียดการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. “การสร้างสรรค์ผลงานมารผจญในจิตรกรรมไทยร่วมสมัย” ส่วนที่ 1 (ภาพร่างความคิด)

1.1 ด้านรูปแบบ

ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบโดยรวมเป็น รูปแบบกึ่งไร้รูปลักษณะ (Non-Figurative art and Semi-Figurative) หรือกึ่งนามธรรม (Semi – Abstract Form) ลักษณะ 2 มิติ ซึ่งแสดงเป็นสภาพของพระพุทธรูปเจ้าในพุทธประวัติตอนมารผจญ ด้วยการดัดแปลง ตัดทอนรายละเอียดบางส่วน จากภาพจิตรกรรมฝาผนังต่างๆ ที่นำมาเป็นข้อมูลในผลงานวิจัย เช่น จิตรกรรมฝาผนังในพระอุโบสถ

วัดทองธรรมชาติ วัดสุวรรณาราม ภาพผลงานของศิลปินที่ให้อธิพลแก่ผู้วิจัย เช่น ดร.ถวัลย์ ดัชนี และนายเนติ พิเคราะห์ นำข้อมูลของภาพต่างๆ ที่ได้มานั้นจัดองค์ประกอบทางศิลปะโดยให้มีรูปร่างของพระพุทธเจ้าเป็นประธาน วางอยู่ตรงกลางและเป็นจุดเด่นของภาพในทั้งหมดของทุกชิ้นงานวิจัย คือ จำนวนทั้งหมด 4 ชิ้น โดยมีการนำรูปร่าง รูปทรงของเหล่าหม่อมมารมาประกอบในบางชิ้นงาน เช่น งานวิจัยชิ้นที่ 2 – 3 ใช้วิธีการเขียนภาพรูปร่าง รูปทรงของเหล่าหม่อมมารให้มีสัดส่วนที่ผิดปกติ ผสมกับ รูปทรงสัตว์อื่นๆเข้ามา โดยกำหนดวางรูปร่าง รูปทรงของเหล่าหม่อมมารไว้ตรงด้านข้างและโดยรอบภาพของพระพุทธเจ้า เพื่อให้เห็นลักษณะท่าทางอย่างชัดเจน ตรงไปตรงมา และช่วยเสริมให้จุดเด่นของงาน คือรูปพระพุทธเจ้าที่อยู่ตรงกลาง เด่นชัดขึ้น ในส่วนชิ้นที่ 1 และ 4 ได้ตัดส่วนรูปร่าง รูปทรงของเหล่าหม่อมมารออก โดยแทนที่เป็นลวดลายไทยต่างๆแทน เช่นลายช่อกนกเปลวหางไหลในผลงานวิจัยชิ้นที่ 1 และแทนที่ด้วยสัญลักษณ์รูปทรงของเรือนไทยที่มีไฟกำลังไหม้ในงานวิจัยชิ้นที่ 4 เช่น ในภาพสมบูรณ์ผลงานวิจัยชิ้นที่ 1 และ 4 ภาพประกอบที่ 55 และ 80 ตามลำดับ

ผลที่ได้ มีดังต่อไปนี้

1.1.1 องค์ประกอบภาพโดยรวมให้ความรู้สึกสมดุลแบบดุลยภาพแบบปกติ (Symmetrical Balance) เป็นดุลยภาพที่ซ้ายและขวาเท่ากันและเหมือนกัน เป็นเพราะว่า รูปร่างของพระพุทธเจ้าที่มีสัดส่วนแบบอุดมคติโดยผสมผสานความเหนือจริงเข้ามาเช่นมีพระเกศมาลา ด้านบนศีรษะ นิ้วมือนิ้วเท้าเขียนให้มีความยาวเสมอกัน ที่มีการวางองค์ประกอบไว้ตรงกลางภาพ ไม้หนักไปทางด้านใดด้านหนึ่งทั้งยังมีภาพรูปร่าง รูปทรงของเหล่าหม่อมมารขนาดด้านข้างทั้งซ้ายและขวาในสัดส่วนที่เท่ากัน แต่ทั้งนี้การวางองค์ประกอบในลักษณะนี้ยังคงมีความใกล้เคียงกับการจัดวางองค์ประกอบของภาพเขียนในจิตรกรรมฝาผนังแบบโบราณอยู่มาก เพียงแต่จะแตกต่างกันในรายละเอียดของภาพเหล่าหม่อมมารที่ภาพจิตรกรรมฝาผนังโบราณจะมีจำนวนมากกว่าเพราะพื้นที่ในการเขียนมีมากกว่าชิ้นผลงานของผู้วิจัยซึ่งมีขนาดเล็ก เพราะฉะนั้นผู้วิจัยจึงใช้การตัดทอนจำนวน และรายละเอียดของเหล่าหม่อมมารให้น้อยลงเหลือเพียงเป็นแค่สัญลักษณ์สองถึงสามตนให้รู้เท่านั้น ข้อดีของการตัดทอนรายละเอียดในลักษณะนี้ คือ ทำให้ภาพผลงานวิจัยแสดงเนื้อหาสาระของความงามในความเรียบง่าย แต่ยังคงรักษาเนื้อหาสาระในคำสอนเรื่องมารผจญไว้ได้ ทำให้รูปร่าง รูปทรงต่างๆ เกิดเป็นลักษณะของสัญลักษณ์ ในอีกส่วนหนึ่งคือการใช้สัญลักษณ์แทนการผจญของเหล่าหม่อมมาร คือผู้วิจัยใช้สัญลักษณ์ของเรือนไทยที่กำลังมีไฟไหม้ ซึ่งมีความหมายแทนร่างกายของมนุษย์ที่มีการเปลี่ยนแปลงและกำลังเสื่อมสลายไปเรื่อยๆในทุกๆวินาที เปรียบเสมือนเรือนที่ไฟกำลังไหม้อยู่ ถ้าจะชนะการเปลี่ยน

แปลงนี้คือต้องหนีจากการเวียนว่ายตายเกิดให้ได้ จะได้ไม่ต้องกลับมาเจอเหตุการณ์อย่างนี้อีก ซึ่งความไม่เที่ยงแท้แน่นอน ความเปลี่ยนแปลงของสังขารร่างกายนี้เปรียบเสมือนเป็นมารชนิดหนึ่งซึ่งกำลังเข้ามาผจญมนุษย์ทุกคน และสัตว์ทั้งหลาย เป็นการตีความเรื่องมารผจญในลักษณะนำคำสอนมาแปลเป็นภาพจิตรกรรมผสมกับเรื่องราวพุทธประวัติตอนมารผจญ ซึ่งสัญลักษณ์ที่กล่าวมานี้จะปรากฏในผลงานวิจัยชิ้นที่ 4 เมื่อผู้ชม ชมผลงานตั้งแต่ชิ้นที่ 1 – 4 จะเข้าใจการลำดับความสำคัญของภาพมารผจญที่ผู้วิจัยต้องการนำเสนอจากชิ้นที่ 1 ที่ยังมีอิทธิพลของงานจิตรกรรมฝาผนังแบบโบราณจนถึงชิ้นที่ 4 ที่มีการตีความคำสอนในพุทธศาสนาผสมกับเรื่องราวพุทธประวัติตอนมารผจญให้กลายเป็นภาพจิตรกรรมไทยร่วมสมัย ซึ่งมีความเคลื่อนไหวเชื่อมโยงกันทั้ง 4 ชิ้นผลงานวิจัย ทำให้เกิดความน่าสนใจขึ้นในงานชุดนี้

1.1.2 การถ่ายทอดความเหนือจริง ภาพที่ออกมาเป็นที่น่าพอใจ เช่น การตัดทอนรูปร่างของคนผสมกับรูปร่างของสัตว์ แสดงถึงลักษณะของความผิดปกติของร่างกาย เกิดความน่าเกลียดดูน่ากลัว สามารถสื่อไปถึงภาพความทุกข์ร้อนและความหลงของเหล่าหมู่มารผู้ที่ยังมีติดเป็นมิจฉาทิฐิหรือผู้เห็นผิดที่จะต้องเวียนว่ายตายเกิดยังไม่รู้จะสิ้นสุดเมื่อไหร่ เป็นต้น

1.2 ด้านเทคนิค

เทคนิคที่ใช้ในงานวิจัยส่วนที่ 1 คือการวาดเส้นด้วยดินสอ วาดเส้นด้วยปากกาหมึกจีน สีน้ำพลาสติก และสีอะครีลิค เพื่อหารูปร่าง รูปทรงของพระพุทธรูปเจ้า รูปทรงของเหล่าหมู่มาร และลวดลายไทยต่างๆ ที่ต้องการ และบรรยากาศของภาพเหล่าหมู่มารที่กำลังมาผจญพระพุทธรูปเจ้า ให้ตรงตามเป้าหมายของการวิจัย คือ ภาพมารผจญในจิตรกรรมไทยร่วมสมัย

ผลที่ได้ มีดังต่อไปนี้

1.2.1 การใช้วิธีการวาดเส้นด้วยดินสอ และปากกาในการร่างภาพ โดยรวมแล้วให้ความรู้สึกเป็นแค่ภาพร่างเท่านั้น ผลงานที่ออกมาในลักษณะนี้ดูเหมือนงานยังไม่เสร็จสมบูรณ์ เป็นเพียงแค่เริ่มต้นในขั้นตอนแรกเท่านั้น แต่ข้อดีในขั้นตอนนี้ คือ สามารถปรับแก้ไขรูปร่าง รูปแบบองค์ประกอบต่างๆ ได้เพื่อให้ตรงตามความรู้สึกมากที่สุด

1.2.2 การใช้วิธีการวาดภาพด้วยหมึกจีน โดยรวมแล้วให้ความรู้สึกเป็นดังนี้ คือ ค่าน้ำหนักบนรูปร่าง รูปทรงของสิ่งต่างๆ ที่ปรากฏในงานวิจัย ทำให้ตัวละครในภาพต่างๆ มีน้ำหนัก เกิดปริมาตรเป็น น้ำหนักขาว เทา และดำ จึงทำให้งานสมบูรณ์อยู่ในโทนสีเดียว (Monochrome)

1.2.3 การใช้วิธีการวาดภาพด้วย สีน้ำพลาสติก และสีอะครีลิค ในขั้นตอนนี้เป็นการใช้สีน้ำพลาสติก และสีอะครีลิคสีต่างๆ ไล่ลงไปบนรูปร่าง รูปทรงของตัวละครต่างๆในภาพ และพื้นหลังของพื้นภาพ เพื่อหวังผลของการสร้างภาพบรรยากาศของเนื้อหาเรื่องราวมารผจญในพุทธประวัติ โดยรวมแล้วให้ความรู้สึกอ่อน สดใส และสร้างสุนทรียภาพทางความงามให้เกิดในผลงาน ช่วยเสริมให้ผลงานวิจัยคุณสมบัติขึ้นอย่างมาก

1.3 ด้านเนื้อหาเรื่องราว

นำเสนอภาพของมารผจญในจิตรกรรมไทยร่วมสมัย โดยผ่านรูปแบบการแสดง ออกในทางทัศนศิลป์ ด้วยวิธีการของจิตรกรรมไทยแบบร่วมสมัย ภาพที่แสดงเนื้อหาเรื่องราวในระยะนี้มีอยู่ด้วยกัน 2 ลักษณะ คือ

1.เป็นภาพของ พระพุทธเจ้าที่กำลังผจญกับเหล่าหมู่มารที่มาแสดง อากาโรภพของความเป็นกลัว ความดุร้าย เคลื่อนไหวไปทั่วทั้งพื้นภาพ โดยอาศัยโครงสร้างการเล่าเรื่องด้วยภาพเขียนจิตรกรรมที่คล้ายคลึงกับวิธีการแบบงานจิตรกรรมฝาผนังโบราณ

2.ลักษณะของรูปสัญลักษณ์ใช้สื่อความหมายถึงมารที่กำลังมาผจญชีวิตของพระพุทธเจ้า นั่นคือเรือนที่กำลังมีไฟไหม้เป็นสัญลักษณ์แทนสังขารที่ไม่เที่ยงแท้แน่นอน เปลี่ยนแปลงไปเรื่อย สุดท้ายก็เสื่อมสลายตายลง หากจะหนีกฎของธรรมชาติอันนี้ให้ได้จะต้องทำตนให้พ้นจากการเวียนตาย เวียนเกิด ตัดภพชาติเข้าสู่นิพพานให้ได้ ซึ่งการใช้สัญลักษณ์เรือนที่มีไฟกำลังไหม้แทนความหมายของมารที่กำลังมาผจญด้วยวิธีการวาดเส้นดินสอ ปากกา น้ำหนักของหมึกจีน น้ำหนักของสีน้ำพลาสติก และสีอะครีลิค

ผลที่ได้ มีดังต่อไปนี้

1.3.1 เส้นโดยรวมภายในภาพทำให้เกิดความรู้สึกวุ่นวาย ยุ่งเหยิง สับสน และอัดอัด รูปร่าง รูปทรงของเหล่าหมู่มาร วางแบบกระจาย ๆ ห่างกัน และวางขนาดด้านข้างซ้าย ขวาของรูปร่าง รูปทรงของพระพุทธเจ้าที่เป็นประธานอยู่ตรงกลาง เข้ากับเนื้อหาเรื่องราวที่ต้องการถ่ายทอดในเรื่องของกองทัพเหล่าหมู่มารที่กำลังเคลื่อนทัพเข้ามาหาวิต้องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่กำลังนั่งสมาธิภาวนาอยู่ใต้ร่มศรีมหาโพธิ์ แสดงความทุกข์ร้อน และความเป็นมัจฉาทิฐี อีกทั้งมีบรรยากาศของสีโทนร้อน คือสีแดง สีส้ม สีส้มแดง สีเหลือง ช่วยเสริมให้ผลงานเกิดภาพของช่วงเวลาตึงเครียด ตื่นตัว และสับสน อลม่านของเรื่องราวมารผจญได้

2. “การสร้างสรรค์ผลงานมารผจญในจิตรกรรมไทยร่วมสมัย” ส่วนที่ 2 (ผลงานวิจัย
สร้างสรรค์ชิ้นสมบูรณ์)

2.1 ด้านรูปแบบ ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบของผลงานวิจัยในการสร้างสรรค์ในส่วน
ที่ 1 แล้ว นำรูปแบบในส่วนนั้น มาเป็นต้นแบบภาพร่างผลงาน แล้วขยายเป็นผลงานจริงที่สมบูรณ์ โดย
กำหนดขนาดผลงานจริงให้มีขนาดใหญ่กว่าผลงานภาพร่าง

ผลที่ได้ มีดังต่อไปนี้

2.1.1 เมื่อกำหนดผลงานให้มีขนาดใหญ่ขึ้น จึงเกิดปัญหาด้านองค์ประกอบศิลป์คือ
มี พื้นที่ว่างมากขึ้น ความแน่นของเส้น รูปร่าง รูปทรงต่างๆ ของภาพร่างผลงานที่ดูลงตัวเป็นเอกภาพ
แสดงความอัดแน่นของเหล่าหมู่มาร ความสับสนวุ่นวายในภาพผลงานจริงไม่ทำงาน กลายเป็นขาด
ความสมบูรณ์ ต้องแก้ปัญหาด้วยการเพิ่มเส้น และรูปร่าง รูปทรงอื่นๆ ขนาดต่างๆ เข้ามาเช่น เพิ่ม
สัญลักษณ์ของจักรวาล และโลกต่างๆ จัดวางลงไปให้เกิดความแน่นของภาพ ให้องค์ประกอบศิลป์
ใกล้เคียงกับผลงานภาพร่างมากที่สุด

2.1.2 การถ่ายทอดลักษณะความเหนือจริง ภาพผลงานที่ออกมาเป็นที่น่าพอใจ
ใกล้เคียงกับภาพร่างผลงาน เช่น การตัดทอนรูปร่างของคนผสมกับรูปร่างของสัตว์ แสดงถึงลักษณะ
ของความผิดปกติของร่างกาย สามารถสื่อไปถึงลักษณะของเหล่าหมู่มารได้เป็นต้น

2.2 ด้านเทคนิค

เทคนิคที่ใช้ในงานวิจัย คือการนำเอาเทคนิคทั้งหมดที่กล่าวมาในช่วงของการ
ทำภาพร่าง คือ การวาดเส้นด้วยดินสอ วาดเส้นด้วยปากกา การระบายน้ำหนักด้วยหมึกจีน การ
ระบายพื้นหลังและสร้างบรรยากาศด้วย สีน้ำพลาสติกสีต่างๆ นำเอามาใช้ในผลงานจริงทั้งหมด

ผลที่ได้ มีดังต่อไปนี้

2.2.1 ภาพที่ออกมาให้ผลด้านเทคนิคใกล้เคียงกับผลงานภาพร่างเป็นที่น่า
พอใจ

2.3 ด้านเนื้อหาเรื่องราว

นำเสนอภาพของเหล่าหมู่มารในแบบต่างๆที่เข้ามาผจญต่อองค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้า โดยผ่านรูปแบบการแสดงออกใน ทางทัศนศิลป์ ด้วยวิธีการของจิตรกรรมไทยแบบ
ร่วมสมัย ภาพที่แสดงเนื้อหาเรื่องราวในส่วนนี้ เป็นภาพของรูปร่าง รูปทรงของเหล่าหมู่มารในแบบ
ต่างๆ ที่แสดง อากักร กิริยาของความทุกข์ เคลื่อนไหวไปทั่วทั้งพื้นภาพ ลักษณะเป็นลายเส้นดิสอ

ลายเส้นปากกา น้ำหนักของหมึกจีน น้ำหนักของสีน้ำพลาสติก และสีอะครีลิค ซึ่งเนื้อหาเรื่องราวในผลงานจริงในส่วนนี้ได้ขยายจากผลงานช่วงภาพร่างทั้งหมด

ผลที่ได้ มีดังต่อไปนี้

2.3.1 อาศัยด้านเนื้อหาเรื่องราวที่พัฒนาจากผลงานวิจัยสร้างสรรค์ ช่วงภาพร่างทั้งหมด ผลที่ได้ คือ เส้นโดยรวมภายในภาพทำให้เกิดความรู้สึกวุ่นวาย ยุ่งเหยิง สับสน และอัดอัดในบางจุด รูปร่าง รูปทรงและลวดลายต่างๆ วางแบบกระจาย ๆ ห่างกัน และมีจำนวนมาก เข้ากับเนื้อหาเรื่องราวที่ต้องการถ่ายทอดในเรื่องของเหล่าหม่อมราชวงศ์ในแบบต่างๆที่กำลังเข้ามาผจญพระพุทธเจ้าก่อนที่ จะตรัสรู้ ทั้งมีบรรยากาศของสีที่หลากหลาย คือ โทนมืดเดียว (monochrome) ในบางชิ้นงาน และสีหลายสี (Multi-colored) ช่วยเสริมให้ผลงานวิจัยสร้างสรรค์เกิดภาพของมารผจญในจิตรกรรมไทยร่วมสมัยได้

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยสร้างสรรค์ทางจิตรกรรม “การสร้างสรรค์ผลงานมารผจญในจิตรกรรมไทยร่วมสมัย” มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาแนวทางของการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมผสม เรื่องมารผจญในจิตรกรรมไทยร่วมสมัย
2. เพื่อสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมผสม เรื่องมารผจญในจิตรกรรมไทยร่วมสมัย ด้วยกรรมวิธีการใช้ปากกา หมึกจีน สีน้ำ และสีอะครีลิค สร้างร่องรอย ลายเส้น รูปทรงบนวัสดุ คือแผ่นไม้อัด และเฟรมผ้าใบ
3. สร้างสุนทรียภาพในผลงานจิตรกรรมผสม จากความเชื่อ และความศรัทธาที่มีต่อเรื่องราวพระสูตร ตอนมารผจญ

ผลของการศึกษาค้นคว้างานวิจัยชุดนี้พบว่า การสร้างสรรค์พัฒนารูปแบบของงานวิจัย โดยอาศัยแรงบันดาลใจทางความเชื่อ และความศรัทธาของผู้วิจัย เรื่องมารผจญในพระพุทธศาสนา เป็นพื้นฐานในการสร้างสรรค์ผลงาน ตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ ดังนี้

เพื่อศึกษาแนวทางของการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมผสม เรื่องมารผจญในจิตรกรรมไทยร่วมสมัย

ศึกษาข้อมูลการวิจัยจากแหล่งข้อมูลดังนี้

1. จากหนังสือ ตำรา เอกสาร และงานจิตรกรรมฝาผนังในพระอุโบสถวัดทองธรรมชาติ วัดสุวรรณาราม

2. ภาพจากผลงานวิจัยสร้างสรรค์ทางศิลปะของนักวิจัยรุ่นใหม่ร่วมยุคสมัยกับผู้วิจัย

2.1 ดร.ถวัลย์ ดัชนี

2.2 นายเนติ พิเคราะห์

การศึกษาวิจัยจากแหล่งข้อมูลแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

1. ศึกษาวิจัยจากภาพร่างความคิด (Sketch)

2. ศึกษาวิจัยจากการขยายเป็นผลงานจริง

จากการศึกษาวิจัยมุ่งเน้นให้เห็นถึงแนวเรื่อง รูปแบบ เทคนิค และขบวนการสร้างสรรค์ที่มีการกำหนดขอบเขตไว้อย่างชัดเจน 3 ขอบเขต ดังนี้

1. ขอบเขตของแนวเรื่อง (Theme)

แสดงให้เห็นถึงภาพบรรยากาศของเหล่าหมู่มารที่กำลังมาผจญพระพุทธเจ้าก่อนการตรัสรู้พระอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ

2. ขอบเขตของรูปแบบ (Form)

ใช้รูปแบบกึ่งนามธรรม (Semi-Abstract Form) โดยกำหนดมุมมองในภาพ ภายในแต่ละชิ้นงานให้มีความแตกต่างกัน เช่น ในผลงานวิจัยชิ้นที่ 1 กำหนดให้ภาพพระพุทธเจ้าในปางสมาธิอยู่บนรัตนบัลลังก์ใต้ต้นพระศรีมหาโพธิ์ที่มีลวดลายไทยประดับล้อมรอบ เป็นช่วงเวลาก่อนที่เหล่าหมู่มารจะมาผจญ ผลงานวิจัยชิ้นที่ 2 กำหนดให้เป็นภาพพระพุทธเจ้าปางมารวิชัยในซุ้มเรือนแก้วสีทองที่กำลังเปล่งพระฉัพพรรณรังสี สีส้มที่มีหมู่มารขนาด้านข้าง ทางด้านซ้าย และขวา ผลงานวิจัยชิ้นที่ 3 กำหนดให้เป็นภาพพระพุทธเจ้าสีทองปางประธานอภัยในซุ้มเรือนแก้วสีส้ม ที่มีเหล่าหมู่มารเคลื่อนไหวโดยรอบลักษณะเคลื่อนไหวเป็นวงกลม และผลงานวิจัยชิ้นที่ 4 กำหนดให้เป็นภาพพระพุทธเจ้าปางมารวิชัยกำลังเปล่งพระฉัพพรรณรังสี สีสันตางนั่งอยู่ท่ามกลางจักรวาลและดวงดาวโดยมีสัญลักษณ์เรือนไทยที่ไฟกำลังไหม้อยู่ตรงหน้า ซึ่งผลงานวิจัยทั้ง 4 ชิ้น มีการจัดวางองค์ประกอบรูปร่าง รูปทรงที่ได้ดัดแปลงใหม่ตามจินตนาการ โดยใช้หลักการของการวางภาพลักษณะดุลยภาพแบบไม่ปกติ (Symmetrical not Balance) คือ ด้านทั้งสองข้างซ้ายขวาจะไม่เท่ากันทั้งในด้านจำนวนรูปร่าง รูปทรง และลักษณะของรูปร่าง รูปทรงของพระพุทธเจ้าในแต่ละชิ้นงานมีลักษณะเหมือนกัน คือ การกำหนดให้ตั้งอยู่ตรงกลางของภาพ เพื่อต้องการให้รูปร่าง รูปทรงของพระพุทธเจ้านั้นเป็นจุดสนใจในงาน และมีรูปทรงย่อยขนาดเล็ก ลดหลั่นกันไป กระจายอยู่ทั่วทั้งภาพ จนทำให้เกิดกลุ่มของรูปร่าง รูปทรงที่ดูประสานกัน เคลื่อนไหว ระยะเวลาหลังมีการใช้สีในโทนสีที่ร้อน และเย็น เพื่อสร้างบรรยากาศของความรู้สึกที่เหมือนกับบรรยากาศในงานจิตรกรรมฝาผนังเรื่องมารผจญ

3. ขอบเขตของเทคนิคและกระบวนการสร้างสรรค์ (Technique & Process)

ใช้เทคนิคการสร้างสรรค์ด้วยดินสอ ปากกา หมึกจีน สีน้ำพลาสติก และสีอะครีลิค ระบายลงบนแผ่นกระดาษ และเฟรมที่ทำจากแผ่นไม้อัด โดยใช้วิธีการร่างภาพโครงสร้างโดยรวมในภาพทั้งหมดด้วยดินสอขนาด 2B เพื่อกำหนดองค์ประกอบของภาพโดยรวม ระบายด้วยพู่กันขนาด

ใหญ่เพื่อผลของการกำหนดบรรยากาศของภาพโดยรวม และค่อยๆ ใช้พู่กันที่มีขนาดเล็กลงมาเพื่อสร้างค่าน้ำหนักของรูปร่าง หรือรูปทรงที่ต้องการจะเน้นในลักษณะของการระบายสีแบบบางๆ ทับกันไปทีละชั้นๆ จนเกิดความเข้มข้น และกลายเป็นจุดสนใจ และจุดรองต่างๆ ของรูปทรงในที่สุด การสร้างสรรค์มีกระบวนการเริ่มจาก 1) การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้อง 2) การทำภาพร่างความคิด 3) การเตรียมวัสดุอุปกรณ์ 4) การเตรียมกระดาษ และเฟรมไม้อัด 5) การระบายสีรองพื้นกระดาษ และเฟรมไม้อัด 6) การขยายแบบและร่างภาพลายเส้น 7) การระบายสีโดยรวมทั่วทั้งภาพ 8) การระบายสีในรายละเอียดรูปร่าง รูปทรง

สิ่งที่สามารถแสดงภาพของเรื่อง “การสร้างสรรค์ผลงานมารผจญในจิตรกรรมไทยร่วมสมัย” ได้ชัดเจน คือ วิธีการนำเสนอภาพจิตรกรรมเรื่องมารผจญที่แตกต่างจากวิธีการนำเสนอแบบจิตรกรรมฝาผนังเรื่องมารผจญแบบโบราณ เช่น การลดทอนรายละเอียด และจำนวนของรูปร่าง รูปทรงของเหล่าหมู่มารที่มีจำนวนน้อยเพียง 2 หรือ 3 ตนในพื้นที่ของชิ้นผลงานวิจัยที่มีขนาดเล็ก แทนสัญลักษณ์ของเหล่าหมู่มารที่กำลังยกทัพเข้ามาผจญต่อพระพุทธเจ้า การใช้ความเคลื่อนไหวของเส้นที่ชัดเจนทั่วทั้งภาพสร้างความสับสน วุ่นวายสนับสนุนเรื่องราวของมารผจญท่ามกลางความนิ่งสงบของรูปร่าง รูปทรงพระพุทธเจ้าที่เป็นประธานอยู่ตรงกลางของภาพ และการสร้างภาพสัญลักษณ์เรือนไทยที่มีไฟกำลังไหม้ กำหนดให้แทนภาพมารผจญ ตามหลักธรรมคำสอนในเรื่องของความไม่จีรัง ยั่งยืนของร่างกายและชีวิตมนุษย์ที่เปรียบเสมือนเรือนที่กำลังมีไฟไหม้ การศึกษาจากข้อมูลที่ได้กล่าวมาข้างต้นเป็นการผสมผสานระหว่างเรื่องราวพุทธประวัติตอนมารผจญกับข้อธรรมในพุทธศาสนาด้วยการตีความใหม่ของผู้วิจัย ช่วยให้ผู้วิจัยสามารถนำข้อมูลเหล่านั้นมา วิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อพัฒนาสร้างสรรค์เป็นผลงานที่แสดงความเชื่อ และจินตนาการถึงเรื่องราวพุทธประวัติตอนมารผจญได้ตรงตามเป้าหมายที่ตั้งใจไว้

เพื่อสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมผสม เรื่องมารผจญในจิตรกรรมไทยร่วมสมัย ด้วยกรรมวิธีการใช้ปากกา หมึกจีน สีน้ำ และสีอะครีลิค สร้างร่องรอย ลายเส้น รูปทรงบนวัสดุ คือแผ่นไม้อัด และเฟรมผ้าใบ

ผลงานวิจัยเรื่อง “การสร้างสรรค์ผลงานมารผจญในจิตรกรรมไทยร่วมสมัย” ใช้เทคนิคในการสร้างสรรค์อยู่ด้วยกันหลายประการ คือ การวาดเส้นด้วยดินสอ วาดเส้นด้วยปากกา หมึกจีน สี

น้ำพลาสติก และสีอะครีลิค เพื่อหารูปร่าง รูปทรงของพระพุทธเจ้า รูปร่าง รูปทรงของเหล่าหมู่मार และลวดลายไทยต่างๆ ที่ผู้วิจัยต้องการ และการสร้างบรรยากาศของภาพเหล่าหมู่मारที่กำลังมาผจญพระพุทธเจ้า ให้ตรงตามเป้าหมายของการวิจัย คือ ภาพมารผจญในจิตรกรรมไทยร่วมสมัย ผลของการใช้วิธีการวาดเส้นด้วยดินสอ และปากกาในการร่างภาพนั้น ผลงานที่ออกมาในลักษณะนี้เป็นเพียงแค่เริ่มต้นในขั้นตอนแรกเท่านั้น ยังสามารถปรับแก้ไขรูปร่าง รูปทรง องค์ประกอบต่างๆ ได้ จนตรงต่อความต้องการ และตามความรู้สึกของผู้วิจัยมากที่สุด ประการต่อมา การใช้วิธีการวาดภาพด้วยหมึกจีนให้ความรู้สึกของค่าน้ำหนักบนรูปร่าง รูปทรงของสิ่งต่างๆ ที่ปรากฏในผลงานวิจัย มีน้ำหนัก เกิดปริมาตรเป็น น้ำหนักสีขาว สีเทา และสีดำ จึงทำให้ผลงานวิจัยชิ้นสมบูรณ์ ชั้นที่ 1 อยู่ในโทนสีเดียว (Monochrome) ประการสุดท้าย การใช้วิธีการวาดภาพด้วย สีน้ำพลาสติก และสีอะครีลิค ลงไปบนรูปร่าง รูปทรงของตัวละครต่างๆ ในภาพผลงานวิจัย และพื้นหลังของภาพสามารถสร้างภาพบรรยากาศของเนื้อหาเรื่องราวมารผจญในพุทธประวัติ ให้ความรู้สึกอุ่น สดใส และสร้างความงามให้เกิดในผลงาน ช่วยเสริมให้ผลงานวิจัยสมบูรณ์ขึ้นอย่างมาก

สร้างสุนทรียภาพในผลงานจิตรกรรมผสม จากความเชื่อ และความศรัทธาที่มีต่อเรื่องราวพระสูตรตอนมารผจญ

การแสดงออกทางด้านการสร้างสรรค์ด้านศิลปะนั้น หวังผลจากตัวของผลงานที่แสดงออกมา ผลงานที่มีความประณีต งดงาม และมีรายละเอียดมาก จะต้องใช้ความเพียรพยายาม ความทุ่มเท และระยะเวลามากในการสร้างสรรค์ขึ้นมา โดยการสร้างสรรค์ผลงานวิจัยเรื่อง “การสร้างสรรคผลงานมารผจญในจิตรกรรมไทยร่วมสมัย” ผู้วิจัยได้สร้างสรรค์ผลงานภาพร่างความคิด จำนวน 9 ชิ้น และผลงานวิจัยผลงานจริงจำนวน 4 ชิ้น ตามขอบเขตของการวิจัยที่ได้ตั้งใจไว้ ซึ่งการสร้างสรรค์ผลงานนั้น เป็นการยืนยันเจตนารมณ์ของผู้วิจัยในเรื่องของความศรัทธาที่มีต่อเรื่องราวคำสอนในศาสนาพุทธเรื่องมารผจญด้วย

ผู้วิจัยมีความเชื่อว่า ผลงานวิจัยชุดนี้สามารถให้คุณค่าทางผลงานทัศนศิลป์ คุณค่าทางสุนทรียศาสตร์ คุณค่าทางความงามแก่ผู้ที่ได้ศึกษา ผู้ที่ได้ชมผลงาน และให้แง่คิดกับสังคมปัจจุบันได้

ซึ่งสังคมไทยปัจจุบัน เป็นสังคมที่เร่งรีบ แข่งขันกันอย่างสูง ขาดความมีเมตตาต่อกัน แตกต่างจากสังคมไทยในอดีตอย่างสิ้นเชิง สังคมไทยในอดีตที่ผ่านมานั้นเป็นสังคมที่มี ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพราะคนไทยมีศรัทธาต่อศาสนาพุทธอย่างแรงกล้าคำสอนทางศาสนาในเรื่องศีลธรรม ความดีงาม มีผลต่ออุดมคติการดำเนินชีวิตของคนในภาพรวมของยุคสมัย ซึ่งในสังคมปัจจุบัน ความเชื่อเรื่องศีลธรรม ความดีงาม เหมือนไม่มีคุณค่า และการให้ความสำคัญอยู่ในระดับเกือบสุดท้าย ผู้คนในภาพรวมของสังคมปัจจุบัน ให้คุณค่ากับวัตถุภายนอก การทำมาหากิน ความร่ำรวย มากกว่าความสุขภายในจิตใจ ไม่สนใจเรื่องคุณธรรม จริยธรรม ก่อให้เกิดปัญหาอยู่ในสังคม ดังมีตัวอย่างให้เห็นอยู่มากมาย

งานวิจัยชุดนี้เป็นรูปแบบที่ผู้วิจัยต้องการเผยแพร่คำสอนในศาสนาพุทธโดยอาศัยผลทางด้านงานทัศนศิลป์เป็นสื่อในการเผยแพร่ ในรูปแบบของการจัดแสดงนิทรรศการผลงานด้านศิลปะ โดยมี การจัดแสดงนิทรรศการ 2 ครั้ง แตกต่างกันด้วยสถานที่ และช่วงเวลา คือ 1) หอศิลป์จามจุรี - จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2) หอศิลป์ช่อพระยอ มหาวชิราวุธราชภัฏมหาสารคาม

อนึ่ง ผู้วิจัยต้องการแสดงออกถึงทัศนคติที่มีต่อความศรัทธาในคำสอนของพระพุทธศาสนา โดยต้องการรักษาความเชื่อที่เป็นประโยชน์นี้ไว้ร่วมกับการสร้างสรรค์ผลงานที่มีคุณค่าทางศิลปะ

อภิปรายผล

การวิจัยสร้างสรรค์ทางจิตรกรรมลักษณะ 2 มิติรูปแบบกึ่งนามธรรม (Semi-Abstract Form) เรื่อง “การสร้างสรรค์ผลงานมารผจญในจิตรกรรมไทยร่วมสมัย” ผู้วิจัยได้เริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. 2560 และสำเร็จลงในเดือนกันยายน พ.ศ.2561 เป็นการศึกษาเรื่องราวของมารผจญ ที่เป็นคำสอน และความเชื่อในพระพุทธศาสนาที่ผู้วิจัยมีความศรัทธา เลื่อมใส

งานวิจัยสร้างสรรค์ เรื่อง “การสร้างสรรค์ผลงานมารผจญในจิตรกรรมไทยร่วมสมัย” ได้มีการแบ่งระยะการสร้างสรรค์ผลงาน ออกเป็น 5 ระยะ และเกิดการค้นพบองค์ความรู้ใหม่ๆ หลายประการ ดังต่อไปนี้

1. จากการศึกษาเนื้อหาคำสอนทางศาสนาเกี่ยวกับเรื่องมารผจญ และการศึกษาเกี่ยวกับจิตรกรรมฝาผนังเรื่องมารผจญ จากการศึกษาจากหนังสือ เอกสาร และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เนื้อหาสาระสำคัญอย่างหนึ่งที่เหมือนกัน และเกิดภาพชัดเจนเมื่ออธิบายถึงเรื่องราวมารผจญก็คือ เทวบุตร

มาร ซึ่งในพระพุทธศาสนานั้น พระพุทธเจ้าท่านทรงมีพระดำรัสสอนอธิบายมารไว้ว่ามีอยู่ด้วยกัน 5 ประการดังนี้คือ

1. กิเลสมาร คือ กิเลสต่างๆ มี โภคะ(ความโลภ) โทสะ(ความโกรธ) โมหะ(ความหลง)
2. ชั้นมาร คือ ชั้น5 มี รูปชั้น เวทนาชั้น สัญญาชั้น สังขารชั้น วิญญาณชั้น
3. อภิสังขารมาร คือ เจตนาเจตสิก อันได้แก่ กุศลกรรม(กรรมดี) และอกุศลกรรม(กรรมชั่ว)
4. มัจจุมาร คือ ความตาย
5. เทวบุตรมาร คือ เทวดาผู้ขัดขวางความดี

ซึ่งมารในข้อที่ 5 ดังที่ได้ยกตัวอย่างมาในข้างต้นนี้ คือ เทวบุตรมาร หรือเทวดาผู้ขัดขวางการทำความดี มักจะถูกช่างเขียนหรือจิตรกรยกมานำเสนอสร้างสรรค์เป็นภาพจิตรกรรมฝาผนังในสมัยโบราณสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน เพราะเป็นการง่ายต่อความเข้าใจของชาวบ้านโดยทั่วไปที่สามารถเข้าถึงคำสอนในพระพุทธศาสนาได้ง่ายเวลาการทำบุญที่วัด หรือเข้ามาฟังธรรมเทศนาในโบสถ์ หรือวิหาร ส่วนมารใน 4 ประการดังที่กล่าวมาข้างต้นนั้น เป็นหลักธรรมที่ลึกซึ้ง จะเข้าใจได้จะต้องลงมือปฏิบัติจิตภาวนาจึงจะรู้แจ้งเห็นจริงตามได้ และการจะนำเสนอเป็นงานสร้างสรรค์ทางทัศนศิลป์นั้นค่อนข้างยากที่จะอธิบายสิ่งเหล่านี้ให้เป็นภาพเขียน จึงมีแต่การบันทึกไว้เป็นตัวอักษรหนังสือเสียมากกว่าที่จะเขียนเป็นภาพ

2. จากการศึกษาข้อมูลภาพจิตรกรรมฝาผนังต่างๆ และงานวิจัยของศิลปินที่เกี่ยวข้อง เช่น จิตรกรรมฝาผนังวัดทองธรรมชาติ และวัดสุวรรณาราม และผลงานจิตรกรรมมารผจญของ ถวัลย์ ดัชนี ผลงานจิตรกรรมชุด “มาร” (Mara) โดย นายเนติ พิเคราะห์ สิ่งที่มีเหมือนกันอยู่อย่างหนึ่งในงานสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวมารผจญที่กล่าวมาข้างต้นที่แสดงออกเป็นรูปร่าง รูปทรงของเหล่าหมู่มารที่รูปร่างคล้ายกับมนุษย์ถูกตัดแปลง เพิ่มหรือลดทอนรายละเอียดให้ดูรู้สึกน่าเกลียด น่ากลัว หรือดูพิกลพิการอย่างใดอย่างหนึ่งจะปรากฏในภาพผลงานเสมอ

3. การใช้รูปร่าง รูปทรง การวิจัยในขั้นตอนของการกำหนดภาพร่าง รูปร่าง และรูปทรงที่นำมาเป็นข้อมูลมีอยู่หลายประการ เช่น รูปร่าง รูปทรง ของพระพุทธเจ้าจากจิตรกรรมวัดดุสิตาราม วัดสุวรรณาราม ฯลฯ ภาพของเหล่าหมู่มารจากวัดดุสิตาราม วัดสุวรรณาราม ฯลฯ รวมทั้งภาพผลงานของศิลปินที่ได้รับอิทธิพล เช่น ผลงานของดร.ถวัลย์ ดัชนี และนายเนติ พิเคราะห์ เมื่อนำรูปร่าง รูปทรงจากแหล่งที่มาต่างๆ ที่กล่าวมาในขั้นต้น มารวม ผสมผสานกันเข้า จึงปรากฏรูปร่าง และรูปทรง

แบบใหม่ ในลักษณะเฉพาะตัวขึ้น สามารถนำมาเป็นเอกลักษณ์ในงานสร้างสรรค์ทางศิลปะได้เป็นอย่างดี

3.1 การใช้รูปร่าง รูปทรงที่เกิดจากการผสมผสานจากแหล่งที่มาอันหลากหลาย สร้างองค์ประกอบของภาพในผลงานให้มองดู รู้สึกวุ่นวาย สับสน และดิ้นรน โดยการใส่ลักษณะของเส้นต่างๆ ลงไปจนเต็มทั่วทั้งพื้นที่ของผลงาน จนเกิดเป็นที่ว่างลักษณะช่องไฟเล็กๆ ทำให้ภาพที่เห็นสร้างความรู้สึกเคลื่อนไหวเวลาชมผลงาน

4. การใช้สีสร้างบรรยากาศ บรรยากาศภายในผลงานที่มีเรื่องราวเกี่ยวกับมารผจญ ต้องกำหนดให้เป็นสีในโทนสีที่หลากหลาย ซึ่งการใช้โทนสีหลากหลายจะส่งผลสร้างความรู้สึกต่อผลงานวิจัยแต่ละชิ้นแตกต่างกัน แต่เมื่อได้ชมผลงานโดยรวมตั้งแต่ชิ้นที่ 1 – 4 จะเห็นความเชื่อมโยงของโทนสีที่ผู้วิจัยกำหนดตามเนื้อเรื่อง คือ ผลงานวิจัยชิ้นที่ 1 เป็นโทนสีเดียว มีน้ำหนักขาว เทา ดำ เป็นช่วงเวลาที่พระพุทธเจ้ากำลังนั่งภาวนาจิตทำสมาธิ อยู่ใต้ต้นศรีมหาโพธิ์ ผลงานวิจัยชิ้นที่ 2 มีโทนสีส้มแดงแสดงถึงมารกำลังข้ามผจญพระพุทธเจ้าอยู่ในท่าปางมารวิชัย ผลงานวิจัยชิ้นที่ 3 มีโทนสีทองโดยแสดงภาพเหล่าหมู่มารที่กำลังพ่ายแพ้ แต่กระจ่ายไปโดยรอบพระพุทธเจ้าในลักษณะเคลื่อนไหวเป็นวงกลม และสุดท้ายผลงานวิจัยชิ้นที่ 4 เป็นลักษณะโทนสีน้ำเงิน และดำ แสดงภาพพระพุทธเจ้าชนะเหล่าหมู่มารตรัสรู้อนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ การสร้างบรรยากาศของผลงานวิจัยทั้ง 4 ชิ้น ก่อให้เกิดความรู้สึกที่เป็นเอกภาพส่งเสริมเนื้อหาเรื่องมารผจญให้เด่นชัดยิ่งขึ้น

5. การถ่ายทอดรูปแบบของผลงานในลักษณะรูปแบบกึ่งนามธรรม (Semi-Abstract Form) ผลงานศิลปะในรูปแบบกึ่งนามธรรมนั้น เป็นรูปแบบลักษณะ ที่อยู่ตรงกลางระหว่าง ลักษณะความเหมือนจริง กับ ลักษณะนามธรรม กล่าวคือ ผลงานศิลปะในรูปแบบกึ่งนามธรรมจะไม่ได้เลียนแบบความเหมือนจริงตามธรรมชาติทั้งหมดทุกอย่าง และไม่ได้แสดงออกในแบบนามธรรมจนไม่สามารถตอบได้ว่าแสดงออกมาเป็นภาพอะไร อย่างไร แต่ผลงานศิลปะในรูปแบบกึ่งนามธรรม จะแสดงออกมาในลักษณะตัดทอนในรายละเอียดความเหมือนจริงออกบางส่วน หรือเพิ่มเติมรายละเอียดเกินไปจากความเหมือนจริงบางส่วน ไม่ได้ตัดทอน หรือเพิ่มเติมในรายละเอียดจนไม่เหลือเค้าโครงเดิม จนกลายเป็นงานในลักษณะแบบนามธรรม จึงทำให้ผลงานศิลปะในลักษณะรูปแบบกึ่งนามธรรม มีภาพที่แสดงออกแบบเหนือจากความเป็นจริงอย่างที่ตาเห็น ซึ่งเชื่อมโยงกับลัทธิทางศิลปะเหนือจริง ที่เรียกว่า เซอร์เรียลลิสม์ (Surrealism) หรือลัทธิเหนือจริง

6. ประเทศไทยมีศิลปิน หรือนักสร้างสรรค์ทางศิลปะอยู่หลายท่านที่ทำงานสร้างสรรค์ด้านศิลปะที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาในเรื่อง มารผจญ ไม่ใช่แค่ศิลปิน 2 ท่านที่ผู้วิจัยเลือกรับอิทธิพลบางส่วนนำมาสร้างสรรค์เป็นผลงาน ซึ่งศิลปินหลายๆท่าน ได้ถ่ายทอดเรื่องราวมารผจญออกมาตามแนวทางและรสนิยมของแต่ละท่าน มีแนวทางรูปแบบ และเทคนิค ในการแสดงออกในงานสร้างสรรค์ ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตนไม่เหมือนกัน ผลงานของผู้วิจัยก็เช่นเดียวกัน ผู้วิจัยได้ใช้ความสามารถในการวาดเส้น และองค์ประกอบศิลป์ สร้างสรรค์เป็นผลงานวิจัยที่สามารถสร้างองค์ความรู้ทางด้านศิลปะให้เพิ่มมากขึ้น กระทั่งสามารถนำไปอ้างอิง ในการสร้างงานวิจัยในเรื่องอื่นๆ ได้ในอนาคตต่อไป ในการแสดงออกทางศิลปะที่ต้องใช้ความพยายาม ความเอาใจใส่ และเวลาจำนวนมากในการสร้างสรรค์ผลงานวิจัย กับจำนวนชิ้นงานทั้งหมด 4 ชิ้น และในแต่ละชิ้นนั้นล้วนมีรายละเอียดมาก ควบคู่ไปกับภาระงานการสอนหนังสือ แต่ผลของงานวิจัยที่ออกมาก็เป็นที่น่าพอใจ

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาและสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมไทยร่วมสมัย ลักษณะ 2 มิติ รูปแบบกึ่งนามธรรม (Semi-Abstract Form) เรื่อง “การสร้างสรรค์ผลงานมารผจญในจิตรกรรมไทยร่วมสมัย” จำนวน 4 ชิ้น ผู้วิจัยได้ทำการ ศึกษาข้อมูลในด้านต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับแนวเรื่อง รูปแบบ และเทคนิคในทุกกระบวนการสร้างสรรค์ของผู้วิจัยอย่างละเอียด รอบคอบ จนสามารถสร้างสรรค์ผลงานศิลปะที่มีลักษณะเฉพาะตน มีคุณค่าทางศิลปะ จนสามารถก่อให้เกิดสุนทรียศาสตร์ ซึ่งสะท้อนอารมณ์ความรู้สึกของผู้วิจัยได้อย่างถูกต้อง และชัดเจน สามารถนำผลงานไปเป็นองค์ความรู้ และแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะในลักษณะรูปแบบนี้ได้ นอกจากนั้นดังที่กล่าวมาในข้างต้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ควรศึกษาหาความรู้จากภาพผลงานสร้างสรรค์จากศิลปิน หรือนักสร้างสรรค์คนอื่นให้ได้จำนวนมากๆ จะทำให้เกิดแรงบันดาลใจ และองค์ความรู้ใหม่ๆ ในเรื่องของเทคนิค วิธีการสร้างความน่าสนใจในงานสร้างสรรค์ทางศิลปะให้กับตนเองจนเกิดการพัฒนาย่างไม่มีขีดจำกัด

2. ในการทำงานที่มีรายละเอียดมาก และชิ้นงานขนาดใหญ่ และมีจำนวนชิ้นงานมาก ควรแบ่งเวลาในการทำงานให้เป็นสัดส่วนที่พอดี กับหน้าที่การงานอื่นๆ เพื่อผลของการทำงานที่ต่อเนื่องของอารมณ์ ความรู้สึก ไม่ขาดระยะไปนานๆ และงานที่รับผิดชอบอื่นๆไม่เสียหาย

3. ในการทำงานสร้างสรรค์ทางศิลปะจะต้องฝึกฝนทักษะฝีมืออยู่ตลอดเวลา เพื่อความคล่องตัวในการนำมาใช้ให้ได้ประโยชน์สูงสุด หากทำงานทางด้านวาดเส้น และการใช้องค์ประกอบทางศิลปะก็ควรฝึกฝน เทคนิคทางด้านนี้ให้เกิดความชำนาญ จะทำให้ผลงานที่ได้ออกมามีคุณภาพในระดับมาตรฐานที่สังคมยอมรับ

4. ความสมบูรณ์ของผลงานสร้างสรรค์ทางศิลปะ การที่จะได้ผลงานสร้างสรรค์ทางศิลปะที่สมบูรณ์นั้น ไม่ใช่แค่เพียงสร้างขึ้นเป็นผลงานขึ้นมาเลย โดยปราศจากการทำภาพร่าง แล้วผลงานนั้นจะดี และสมบูรณ์ มีโอกาสเป็นไปได้ยาก และน้อยมาก ควรที่จะทำภาพร่างความคิด (Sketch Ideas) ให้ได้ผลทางภาพ หลากๆ รูปแบบ ยิ่งจำนวนมากๆ จะเป็นผลดีต่อการขยายเป็นชิ้นงานที่สมบูรณ์ต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บรรณานุกรม

เมธาสิทธิ์ อัดดก. “สี่ของลายพันธุ์พฤษภษาในงานจิตรกรรมไทย”. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปมหาบัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลป์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2554.

ลักษณ์ คุณสมบัติ. “มารผจญในงานจิตรกรรมของ ถวัลย์ ดัชนี”. Veridian E-Journal, SU Vol.4 No. 2 September – December 2011.

ธงชัย ทิพย์ตระกูล. “สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงในจิตรกรรมไทยประเพณีจากสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย (รวมถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น) ไปสู่ช่วงหลังสมัยรัชกาลที่ 3”. Veridian E-Journal, SU Vol.4 No. 2 September – December 2011.

หทัยวรรณ ช่างประดิษฐ์. “ชาวต่างชาติในจิตรกรรมฝาผนังฉากมารผจญ ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น”. สารนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ ภาควิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2549.

อเล็กซานดร้า กรีน. “การสร้างพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ : จิตรกรรมฝาผนังแบบไทยและแบบพม่า ในศตวรรษที่ 17-19”. วารสาร วิจิตรศิลป์, 2558.